

Scinteia tineretului

Anul VI

Nr. 36 (259)

12 pagini — 3 lei

Simbătă

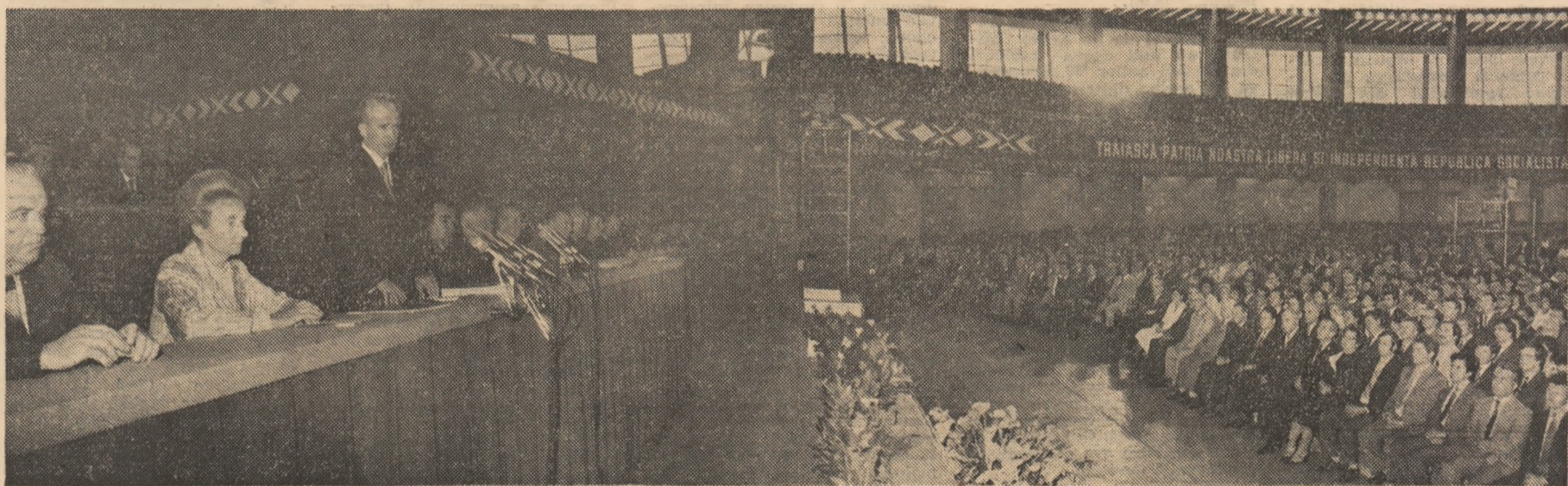
6 septembrie

1986

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

Un act politic de o deosebită însemnătate, expresie a voinței unanime
a oamenilor muncii, a întregului popor

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU a fost reales în funcția de președinte al Consiliului Național al Oamenilor Muncii

Vă asigur că voi face totul pentru ca, împreună cu Consiliul Național al Oamenilor Muncii, cu celelalte organisme ale democrației noastre socialiste să asigurăm îndeplinirea neabătută a tuturor hotărîrilor, a programelor de dezvoltare a patriei noastre.

Am menționat în cuvîntul meu de la deschiderea congresului că trebuie să ne angajăm cu toții de a fi mai exigenți, de a lucra cu mai multă răspundere în toate domeniile de activitate. Avem programe de mare perspectivă, dar realizarea lor necesită o activitate intensă, în toate domeniile, necesită — repet și acum la realegerea mea ca președinte al Consiliului Național — disciplină, ordine, răspundere, spirit de abnegație revoluționară, comunistă din partea tuturor cadrelor de partid și de stat, a tuturor oamenilor, a întregii națiuni.

NICOLAE CEAUȘESCU

CHEZĂȘIE SUPREMĂ

În atmosfera fierbinte, entuziastă, străbătută de un puternic fior patriotic în care se desfășoară lucrările marelui forum al clasei muncitoare, magistrala cuvîntare a tovarășului Nicolae Ceaușescu a însemnat pentru participanți, pentru întregul popor, o nouă și excepțională expresie a gândirii vizionare a secretarului general al partidului privind destinul României socialiste, modalitățile complexe prin care comuniștii, întregul popor pot face ca obiectivele stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului să devină realitate, o realitate sinonimă pentru noi cu bunăstarea, fericirea, mîndria de a fi român, de a ocupa un loc de frunte printre celelalte națiuni ale lumii. Tovarășul Nicolae

Ceaușescu a reafirmat și cu prilejul expunerii în fața celor prezenți la cel mai reprezentativ forum al democrației muncitorești-revoluționare — Congresul al XIII-lea al oamenilor muncii — că stă în puterea și în dăruirea noastră îndeplinirea hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului și a Programului de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și de înaintare a României spre societatea socialistă.

Garanție supremă a îndeplinirii neabătute a politicii partidului și statului nostru, a înaintării României pe drumul luminos al socialismului, expresie a unității de nezdruincat a poporului în jurul partidului, a secretarului său general, congresul a reales, într-o puternică unanimitate, pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, ctitorul României moderne, în înalta funcție de președinte al Consiliului Național al Oamenilor Muncii. Acest act politic cu profunde semnificații este o dovadă a dragostei pe care întregul popor o poartă genialului său conducător, a dorinței nestrămutate de a îndeplini neabătut obiectivele stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului, a unui fierbinte patriotism.

Ca pentru întregul popor, ca pentru orice fiu demn al României socialiste, realegerea de către marele forum al clasei muncitoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de președinte al Consiliului Național al Oamenilor Muncii, înseamnă și pentru creatorii de artă chezășia unei vieți demne, a unui viitor strălucit. Adîncirea democratizării, a spiritului democratic în munca și viața poporului nostru, întregul sistem al democrației noastre socialiste conceput de secretarul general al

partidului și ale cărei forme sînt continuu perfecționate la inițiativa și potrivit indicațiilor conducătorului partidului și statului nostru integrează, fără îndoială, și democratizarea culturii. Scriitorii, toți oamenii de artă din țara noastră își văd astfel împlinit visul de a fi cu adevărat „suflet în sufletul neamului”, de a contribui, prin mijloacele specifice muncii lor, la propășirea neamului. Accesul tuturor românilor la artă, la cultură, însăși ideea, aparținînd tovarășului Nicolae Ceaușescu, că întregul popor este creator atît de bunuri materiale, cit și de bunuri spirituale nu pot fi decît un îndemn și o obligație supremă pentru artiștii de a înfățișa măiestru în operele lor adevărul complex al momentului în care trăim, omul nou, constructor conștient și responsabil al prezentului și viitorului României socialiste.

SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC

viata literaturii

Proză

Modernitatea lăuntrică *)

Probabil că cititorii consecvenți ai revistelor literare își amintesc că în urmă cu patru-cinci ani, în câteva publicații din Capitală apăreau fragmente dintr-o năvălă, inspirată, lucru într-adevăr insolit, din mediul unei școli de cîntăreți bisericesti. Acțiunea lor se petrecea în Buzăul anilor '50 iar autorul reținea atenția prin acuratețea stilistică și printr-o putere de observație penetrantă și caldă. Era un nume nou: **Mihai Vlasie**, dar străin de tatonările și incertitudinile care, de cele mai multe ori, îi însoțesc pe cei începători într-ale literaturii. Faza sigură, proprietatea termenilor folosiți, nuanța psihologică — difuză sau ironică — lăsau să se întrevadă un scriitor format.

Toate aceste însușiri se regăsesc, sporite și în integritatea lor, în recenta carte publicată de **Mihai Vlasie**, **Smochinul neroditor**. Deși volumul este subintitlat „schite și povestiri”, el este de fapt intrunit dintr-o năvălă de sine stătătoare, aceea care îi dă titlul, și dintr-o suită de alte scurte năvăli. Spunem aceasta deoarece structura și finalitatea lor sînt mai complexe decît „felia de viață” care caracterizează schița ca gen literar.

Insumind aproape 80 de pagini, **Smochinul neroditor** este cartea de vizită a unui prozator adevărat, posesor al unui **ton** personal și al unui **univers** propriu. Apariția cărții poate fi corelată cu un puternic reviriment al prozei scurte românești. Numai că **Mihai Vlasie** este cu totul independent de obiectivele și mijloacele tinerilor prozatori de azi, preocupați, în primul rînd, de o originalitate menită să atragă atenția prin violență sau neglijență în planul expresiei ori prin manopere „textologice”. Spre deosebire de ei, **Mihai Vlasie** nu resimte o criză a literaturii. Dimpotrivă, el crede în frumusețea cuvintului și în puterea restauratoare a artei. Dincolo de măiestria compozițională și stilistică, de care vom vorbi mai jos, **Smochinul neroditor** este, în afara cărora nu se poate împlini un om. Avînd, ca și eroul său, experiența limbajului simbolic, pe care a trăit-o nemilicuit, **Mihai Vlasie** țese parabolic structura ultimă a scrierilor sale și, pentru a folosi și noi același limbaj, dădește pe stîncă.

Maestrul lui **Mihai Vlasie** — de altfel, declarat deoarece un personaj citează din **Arhiepiscopul** — este **Cehov**, scriitor peren și pururi „modern” pe care la începuturile anilor '69

il valorifica prodigios o școală narativă americană din care a ieșit și **John Updike**. De la **Cehov**, autorul **Smochinului neroditor** a deprins acest lucru important că domeniul scriitorului este sufletul omeneșc, reacțiile lui inefabile și nuanțate, deopotrivă cu disimulările și dedublările. Iar în planul expresiei, a deprins acuratețea, economia de mijloace, sobrietatea și limpezimea.

Eroul **Smochinului neroditor**, ajuns om în puterea virstei, își rememorează cîteva momente din adolescența petrecută la Școala de cîntăreți bisericesti din Buzău, devenită ulterior seminar. Însă miezul **Smochinului** nu constă în actul de evocare, plin de culoare și atmosferă remarcabilă, ci, precum se întîmplă fie în **Amintirile** lui **Creangă**, fie în romanul **În căutarea timpului pierdut** al lui **Proust**, țelul constă în regăsirea de sine.

Și orice regăsiere de sine autentică este implicit tragică. „Țin minte — mărturiseste eroul — mersul nostru la baie dintr-o vineri de la începutul lunii noiembrie. Cerul era vinăt și dinspre munte sufla vînt rece cu miros de zăpadă, pustiind coroanele copacilor de pe caldarim. Frumoașe mai erau frunzele galbene în zborul lor de-o clipă pe Aleea Episcopiei! Și acum îmi plac toamnele; atunci le iubeam și simteam în ele multă frumusețe. Antotimpurile sînt aceleasi — atunci, de ce nu-mi mai produc emoțiile bucuriei ca odinioară? În zadar dăm vina pe vîrstă. Dimpotrivă, odată cu vîrstă, natura ar trebui să fie pentru mine din ce în ce mai frumoasă. Și dacă nu se întîmplă așa. Înseamnă că în loc să cresc puterea simțurilor mele, am vestejit-o, că sufletul meu nu mai este în stare să găsească frumusețea din jur — și nu o mai găsește fiindcă n-a sporit-o. Nu găsești decît ceea ce ai pus tu însuși...” (s.n.).

Dar tocmai din acest tu însuși încercat de un lirism autentic au ieșit cîteva tablouri din Buzăul anilor '50, deopotrivă cu acelea dintr-un sat din Moldova sudică, din aceeași perioadă; apoi elevii Seminarului exprimînd o candoare adevărată, cuvînosul **Agaton**, „călugăr fără viclesuguri”, sau profesorul **Trifănescu**, devotat literaturii românești și frumosului, dar fire pasională (și tot candidă, în fond) și pe care limbajul i-o redă cu mult farmec: „Nu pot să înjur, nu mă lasă asta — trăgea profesorul cu disperare de pieptii reverendei —, ce-aș mai înjura, ce-aș mai înjura!”

Scurtele năvăli care întregesc volumul lui **Mihai Vlasie** denotă, în general, aceleasi calități și aceleasi preocupări pentru frământările lăuntrice ale omului. Există unele inegalități între ele. De pildă, **Qui proquo-ul din O întîlnire** are o rezistență conflictuală modestă.

Însă proza lui **Mihai Vlasie** poate fi un prilej de meditație sub un aspect mai complex. Și anume sub acela că **modernitatea** nu este nici pe departe un aspect de bursă sau de modă literară. Dacă există, dacă este autentică, „modernitatea” izvoarăște din lăuntru scriitorului. Este ceea ce demonstrează și culegerea lui **Mihai Vlasie**, în deosebi **Smochinul ne-**

roditor, care, indiferent de evoluția autorului, va rămîne strîns legată de numele lui.

C. ARGESANU

*) **Mihai Vlasie**, „**Smochinul neroditor**”, Ed. Cartea Românească, 1986.

Proză

Conștiință și talent *)

Ion Coja vine acum cu un volum de proză scurtă, scrisă la mai multe miini, ceea ce vrea să zică în mai multe feluri potrivit titlului **Pagini peștișe**. Mai puțin potrivit mi se pare subtitlul, **povestiri**. Nu-i singura inadecvare irecuperabilă a volumului. Cele mai multe texte, să le spunem așa cu acest cuvînt care spune ceva general (unora cu totul altceva, cu totul particular), datează din anii jumătății deceniului '60, aceea de sfîrșit, ani de regăsire, renaștere, resurrecție, ofensivă a romanului. Așezarea lor în carte nu este una cronologică. Serveste sincronia ideii de împereștare? Pare că prozatorul se simte bine schimbînd cit mai multe măști. Ideea de ciclu, de înrudire, de comunicare a prozelor nu displace autorului. Există multe lucruri comune, epic și ideologic, și o parte din ele voi încerca să o arăt. În larg este datată 1968, unul dintre anii romanului, ne șopteste memoria, o povestire, într-adevăr, purtînd toate amprentele epocii, veche deci și chiar învechită, despre un copil bolnav, privat de o copilărie normală, care vrea să recupereze ceva și într-o zi fatală, cînd crede că știe să înnoțească, se îneca în mare. **Naratorul-martor** este salvator, îl cunoaște bine, din copilărie — ceea ce nu-i îndreptățește omnișcența, aici scoțîndu-și masca (ori punîndu-și-o) autorul —: dezinvoltura, oralitatea, expresivitatea minimă sint calități și defecte pe care le vom admira și regreta de-a lungul lecturii întregi. **Povestirea** aceasta, ca toate celelalte de la începutul cărții, infățișează în prozator un realist compasiv. **Stelian** (1967) este tot o amintire de salvamar, declanșată de o potrivire onomastică. **Stelian** înseamnă unul care știe să se cățere ca o pisică, așa zicînd tautologic, țînînd cont de etimologia germană a vorbei. **Stelian** este un contabil șef ce face vara, la Mamaia, pe salvatorul, și-și onorează numele în sensul amintit, fiind un aventurier mitoman, bolnav, trăznit, care face milă și amuză. Tot un handicap. Gustul pentru anecdota și pitoresc nu-i surprinzător la **Ion Coja**, aici mai notez dialogul mult, viu, felie de viață, alert, prea alert, incit o frază descriptivă, mai

„stilizată”, pare întîmplătoare: „De la uscat bătea un vînt subțire care increțea, parcă de frig, oglinda mării”. Cu **Nea Ionel** rămînem în același univers cvasicehovician, tot pe plaja Mamaiei, printre salvatorii sezonieri. **Ionel** este un om care îmbătrînește și pentru a mai trăi aventura fostului marinar se pierde în ceața de pe apă... El favorizează aventura, nesocotește din adînc disprețul regulamentului și lasă turiștii să treacă peste zona interzisă. **Povestirea** bate spre portret, avem un mic studiu de caracter. **Ion Coja** arată înțelegere pentru oamenii care au visat aventura, excepția, iar destinal i-a dăruit cu obișnuit, banalul, monotonia, sînt ființe nefericite vînd ceva și avînd altceva, ratate. Tipologia salvatorilor reflectă cu pregnanță acest destin, salvatorii sînt niște inecați în marea vîntii, eroi derizorii, ducînd o viață provizorie, surrogat, artiști ai improvizăției și ai farsei jucate cu seriozitate. **Prietenul meu** (1965) schimbă mediul (București), personajele (Intelctuali arși de idei), modifică procedeele (naratorul face o — zice el — „conferință” despre sine și mai ales prietenul său, narînd nu atît stări, cu atît mai puțîn fapte, cit idei; sînt oameni puși nu în situații, ci în idei). Fabricitatea intelectuală este puternică, autentică. Oamenii despre care scrie prozatorul au ceva comun: cel simplu vor să afle, cei complacuti vor să cunoască. Ei caută, cuceresc, nu-și primesc viața. Acestea sînt victoria, cîștigul lor, chiar dacă se întorc la ceea ce le-a fost dat. Abuzul de reflecție conduce la un fel de retorică, mi se pare, cînd nu se detașează în ironic și satiric, **Coja** mărșăluiește într-un patos nesfîrșit. Aici, concluzia unei lebensphilosophie nu este prea originală: omul în univers nu are asemănare, de aceea nu trebuie să se simtă strivit, ci să trăiască fără gîndul morții ușor de înlăturat prin iubirea vieții. **Prietenul** moare într-un accident feroviar zîmbind, bucuria vieții se stinge greu. **Naratorul**, cel care vrea să ajungă scriitor, în spiritul literaturii autenticității (aceasta spunînd ceva despre autobiografismul prozei) adaugă cîteva „poezii” ale prietenului, întîmplătoare, credința aceluia fiind că scriu cei care nu pot să trăiască. Naive prejudecăți. Nu-mi dau seama cu adevărat cită (dez)aprobare exprimă **naratorul**. **Ion Coja** e uneori enigmatic, ambiguu. **Ploaia** (1964) este o povestire onirică, fantastică, nu departe de obsesiile celorlalte, dar scrisă ceva mai slobod, la comanda unui dicteu supra — și chiar pur și simplu realist; dicteul... realist fiind flux psiholingvistic, modalitatea proprie de a scrie a lui **Ion Coja**. **Naratorul** este același ins trăitor în preajma mării. O analiză bachelardiană ar exploata simbologia apei tulțelare, cu puternice figurații ontologice (aici, autorul e asimilabil prozatorilor brăileni, dunăreni, o direcție mereu productivă, cum este și firesc). **Numerele** (1968) nu mi se pare a fi o povestire, ci un fel de eseu, în care locutorul, făcînd totul pentru a-și reliefa vocația speculativă în dauna aspirației de urmaș al **Sahrazadei**, scoate capul astfel machiat într-un text de teorie, un fel de poetică a i-realității și relativismului, care însă nu justifică, ci contrazice, ori, cel mult, poate, pregătește o formulă diferită, modernă..., sincronă era

să zic, uitînd cînd a fost plămădit textul (nu suspectez o clipă exactitatea nașterii prozelor). **Ion Coja** este și aici un autor care face uneori prea mult pentru șoc, așa cum îl știm ca dramaturg.

O lucrare diferită întru totul este **Acord global** (1971), altfel o narațiune tradițională, despre o bătrînă și fiul ei care, primînd să muncească în acord global, întîmplător, chiar pămîntul ce le aparținuse, crede că acesta le-a fost dat înapoi. **Bărbatul** ei, mort („ă! din deal”) ar fi murit „ca un prost”. **Tărani** nu numai că nu dispar, dar nici nu se transformă ușor, sînt neîncetători, adevărați, dar și creduli, ceea ce îl face la fel de vulnerabil față de istoria. Proza este substanțială, nu doar adevărată, ci deplin semnificativă literar pentru personajele țărani dispărute doar din literatură în sensul clișeizării și mistificării. Este poate marea surpriză a cărții, autorul se descurcă uimitor transcriind limbajul țărănesc. **Naratorul** însoțitor se retrage, deși nu atît cit am fi dorit: o relatare mai reținută ar fi fost de preferat. **Ion Coja** mizează în genere prea mult pe sine și prea puțîn pe propriile-i personaje. **Revelion 2000** (îmaginat în 1969) probează verva satirică a romanierului din **Carnaval la Constanța**. Găsim știința improvizăției subiectului neservit de mari idei. **Pentru...** (197 și cit? a patra cifră neimprimată pe exemplarul de pe care citeșc): o interogație liric-patetică, nu prea reușită, să o spun, a unuia ori mai multor morți la o vîrstă tînără. Proza fără subiect, fără fapte și ca lirică fără emoție. **Gravitatea** nu se realizează în sine, ci prin idee și fapt, altfel se năruie pe măsură ce se construiește. **Povestea codrului** (1983, de dată mai apropiată) nu-i o surpriză, ironizează căsătoria unei fete care s-a măritat, la sfatul medicului, prin babe. **Început fără sfîrșit** (martie 1977), ultima, deconspiră ceea ce nu fusese o conspirație: mobilurile etice ale autorului **Ion Coja**, teoretizate fad („fac o propagandă în primul rînd etică”). Avem nu o povestire, ci un text (nu?). un document al unei conștiințe morale trăind absurdul morții cu înnoștră supraviețuirii, un eseu spart de dialog, ca **Prietenul meu**, pledînd pentru o poetică întemeiată pe etica îndărătnic susținută cu patos.

Inerțiile acestei proze se situează paradoxal în diversitate, autorul căuțînd febril, neașezat, să-și schimbe figurația de la un text la altul, nu performanța în singularizare. Și-a asumat senin un risc care alțora le dă cosmă, diletantismul, căuțîndu-se dintr-un fel de exces al inteligenței. **Cred** că există în **Pagini peștișe** mai multe promisiuni decît împliniri. **Ion Coja** va scrie cărți memorabile aflînd **la juste mesure** între analiză și creație, cu termenii îbrăilenieni. Aici, greu de priceput, își subminează înzestrarea, pentru că neîndoișos nu-l resping nici epica nici ideatica. Trebuie să-și pună la lucru darurile. Înfrățite și nu învrăbite, pentru că se vîd prea limpede și e de așteptat să le aflăm nu în fața, ci în lăuntru prozei.

MARIAN VICTOR BUCIU

*) **Ion Coja**, „**Pagini peștișe**”, povestiri. Ed. Cartea Românească, 1986.

Revista revistelor

„MANUSCRIPTUM” nr. 2 — 1986

Ca de obicei, revista „Manuscriptum” se infățișează cititorilor cu intervenții de însemnătate teoretică, dar care, în același timp, se bucură de interesul publicului larg. În acest sens publicația fiind un exemplu de păstrare a tinutei culturale în condițiile unei deschideri către un public larg.

Remarcăm grupajul „Scriitorul — conștiința epocii”, realizat de **Victor Crăciun** din conferințele radiofonice rostite la microfonul Radiodifuziunii române începînd din 1947, exprimînd, după cum spune autorul, „etapă cu etapă, drumul glorios al presei noastre comuniste în lupta pentru afirmarea nobilei cauze a întregului popor: făurirea societății socialiste și comuniste”. Sînt publicate texte de **Felix Aderca**, **Demostene Botez**, **Eu-**

sebiu Camilar, **Miron Radu Paraschivescu**, **Cristian Sărbu**, **Zaharia Stancu**.

Interesant se dovedește și grupajul „Memoria documentelor”, cuprinzînd „Un studiu pentru concurs” și „Coloniile romane din Dacia” (Metodu) de **B. P. Hașdeu**.

Dintre semnături o remarcăm pe cea a tînărului istoric literar **Nicolae Scurtu** cu epistole înțelese ale lui **C. Dobrogeanu-Gherea** către fiica sa și corespondență românească a lui **Robert de Flers**.

Spectaculoase grafic apar fotografiile color grupate sub genericul „Tricolorul românesc”.

La rubrica „Arhivă istorică” remarcăm: **Nicolae Bălcescu** și corespondența anonimă de la Constantinopol în ziarul francez „La Presse” (Dosar de **Marin**

Bucur) și **Onisifor Ghibu** „Gh. Lazăr și Tudor Vladimirescu” (Introducere de **G. D. Iseru**), precum și pagini memoriale ale acestuia sub titlul „...trezînd la conștiința națională întreg poporul român”.

C. Darie prezintă, sub genericul: „Proză / Teatru”, un fragment din romanul, rămas în manuscris, al scriitorului și gazetărilor **Tudor Teodorescu-Braniste**, „Pavilionul de vinătoare”.

Numărul de față găzduiește și o interesantă convorbire realizată de **Paul Cornea** cu prof. dr. docent **Ion Zamfirescu**, intitulată „De la filosofia culturii la istoria teatrului”.

La rubrica „Restituirii”, **Mihai Drăgan** publică un text al lui **G. Ibrăileanu**, „**Paul Stapfer** asupra «artei pentru artă»”.

Textul, ne mărturiseste **Mihai Drăgan**, a fost datat 1906—1907, este o cronică literară la cartea lui **Paul Stapfer** „Questions esthétiques et religieuses” apărută la editura „**Felix Acan**” în 1906.

La această rubrică, **Georgeta Rădulescu-Dulgheru** ne face cunoscută activitatea de traducător a lui **Titu Maiorescu**, „capitol asupra căruia criticii și cercetătorii operei lui s-au oprit doar în treacăt, considerîndu-l, probabil, minor și nesem-

nificativ în comparație cu creația originală a criticului. (...) ne-am dat seama că această indeletnicire a lui **Maiorescu** a fost pe nedrept disprețuită, ea prezentînd în limba română pagini notabile, alese nu numai din literatura europeană, ci și din cea americană, de pildă, ba chiar și din literatura chineză”. Textul tradus de **Maiorescu** este „La moartea unui cățeluș” de **Mauritiu Maeterlinck**.

Reținem, sub genericul „Centenar”, scrierile lui **G. Topîrceanu** adunate sub titlul „...prin această peniță rebelă și ostilă...”. Autoarea prezentării, **Ileana Ene**, afirmă că scrierile publicate în numărul de față conțin fiorul artei autentice, ele „transferă faptele cotidiene în registrul sublim al creației, ...le îmbracă în lumină și purpură”.

Sub același generic, „Centenar”, remarcăm schimbul epistolar dintre **Alice Călugăru** (înscutură la 4 iulie 1886) și **G. Topîrceanu** oferit, în paginile „Manuscriptumului”, de **Constantin Ciopraga**.

În sfîrșit, să amintim documentatul eseu al lui **George Macoveșcu**, „Manuscrise de negăsit”, iar la rubrica „Punct-Contrapunct”, „I.L. Caragiale și «Bobâr-nacul»”, III — noi contribuții istorico-literare de **I. Cremene**.

Există, nerostit, un jurământ al lui Hipocrate și pentru poet

— Traian T. Coșovei, poetul sau criticul?

— Inutil să repet că orice act de creație presupune un act critic sau, cel puțin, așa ar fi normal să se întâmple. Toți, în să precizez, eu nu mă consider critic literar; eseurile mele pe care le consider ca atare, încercări, sint „conjuncturale” din două puncte de vedere: primul ar fi în legătură cu numărul tot mai mare de tineri autori ale căror volume sint fie insuficient comentate, fie comentate denaturat, cu un aer ușor sastișit, „fatigat”, prematur blazat, diletant, fie pur și simplu ignorate cu program. Mai există și prejudecata destul de păguboasă că nu trebuie scris decât despre cărțile valoroase, cele proaste să se descurce cum pot și, slavă domnului, se descurcă frumusețea, mai bine decât ne-am fi așteptat. Apoi e mai comod (iar unora de-a dreptul profitabil) să lauzi decât să negi și, uite așa, criteriul axiologic e prea adesea lăsat deoparte, intoleranța unor autori (e drept, aproape toți) la opinia critică minuieste vitriolul cu dezinvoltură, confuzia valorilor face ravagii cit pelagra și beri-beri la un loc, publicul onor. cetitor, de pe margine, vrea și dumnealui singe, care în literatură se numește polemică, și care în ultima vreme a degenerat în ceva asemănător cu bătăile în țava muziciferului, la bloc, când vecinii dau cultura tare. Predomină aerul de preventoriu, de sanatoriu unde fiecărui orgoliu îi va veni

rindul la tratamentul cu epitețe care mai de care înălțătoare. Și toți așteaptă o minune de la cei citiva critici de prestigiu care, aidoma unor medici de la tropice, nu fac față valului de celuloză nerăbdătoare să capete statutul de operă, intimidărilor agresivității. În al doilea rând, cred că articolele mele sint o reacție, dacă vrei, instinctivă în fața imposturii galopante care în literatura tinerilor pare mai greu de depistat și eradicat, fenomenul fiind, deocamdată, în plin proces de cristalizare.

— **Avem totuși o critică specializată foarte atentă la fenomenul literaturii tinere, vigilentă chiar...**

— Este o luptă pe care ar trebui să o ducă orice conștiință artistică autentică. E ca și cum te-ai întreba dacă e bine sau nu să plivești grădina de buruieni. E adevărat că o operă valoroasă strivește prin simpla ei existență nonvaloarea, compromisul, faciliul dar uneori trebuie luată atitudine explicit, pe față, să se înțeleagă. Toți vor să-și zgirie numele pe-o copertă ca pe-o coajă de copac, semn că au trecut și ei prin lumea asta. Reacția mea mi se pare mai firească decât indignarea sterilă de pe margine. Cred că a sosit momentul să facem și noi înșine ceva pentru generația noastră tină pe care o pomenim atita prin articole și interviuri devalorizându-i înțelesul, denaturându-l prin supralicitare, golindu-l de orice emoție. Și da-ul și nu-ul trebuie rostite cu aceeași onestitate

late dar și cu aceeași intransigență în fața nonvalorii. Eu cred că așa trebuie să se manifeste curajul scriitorului de care vorbim atita, nu în nostalgia măslinelor care nu mai sint ca pe timpuri.

— **O misiune delicată avind în vedere că cei comentați sint colegi de promoție, de generație.**

— Ulte, iarăși începem să ne incurcăm în termeni: promoție, generație, val, nou val, școală... Sint că adorm! Ar trebui să depășim o dată capcana terminologică și să discutăm chiar despre cărți. Eu asta încerc să fac, iar atunci cind scriu despre un autor încerc să uit că sint poet, cu alte cuvinte mă feresc să-l raportez la felul meu particular de a înțelege și a scrie poezia; cea mai mare greșală a unor comentatori mai tineri și mai puțin experimentați e că vor să scrii după gustul lor sau al grupului literar în care s-au format. Eu nu am prejudecăți; poți fi un mediocru poet citadin și un foarte bun poet al satului, dar și invers. Mult mai important e să te situezi de partea valorilor autenticității și ale probității profesionale. Poezia poate și ea să tămăduiască, să aline suferința, să vindece; există, nerostit, un jurământ al lui Hipocrate și pentru poet. La ce bun să-l trădezi?

— **Al fost cam aspru în unele judecăți. Ești un pamfletar redevabil, de temut chiar, dar spune-mi, nu ți-e teamă că ți se va răspunde la fel?**

— O, ce bine ar fi! Să nu mă înțelegi greșit, dar ți-aș reaminti că pamfletul e o specie literară care la noi a avut reprezentanți străluciți: Eminescu, I. L. Caragiale, Argezi. Deși ține mai degrabă de oratorie, de elocvență, pamfletul vehiculează figuri de stil și idei, e literatură. Exclamația mea traduce dorința de a dialoga (fie și prin intermediul polemicii de idei) în spațiul literar și cu mijloace proprii literaturii. Pînă acum, din păcate, n-am văzut decât priviri încruntate, buzunore plesnite de scrisori de protest, lăcrămații pe la ușile redacțiilor,

tombroane de insulte, trenuri de dinti scrișiți, pacheboturi de nemulțumire, munți de orgolii vituperind. Ca orice activitate umană, literatura are și o latură ludică, are, cu alte cuvinte regulile ei, ca un joc. Mi se pare inadmisibil să confunzi viața cu literatura, opinia critică mai puțin favorabilă cu insulta, pamfletul (fiindcă tot veni vorba) cu invectiva.

Ca să nu se spună că mi-e ușor să afirm asta pe „pielea” altora, am să-ți reamintesc că și cărțile mele au stîrmit, în citeva rinduri, negații, unele destul de violente, altele chiar nedrepte, nejustificate, și, cu toate acestea, nici o redacție, nici un for (mai mult sau mai puțin cultural), nici o persoană particulară nu se poate lăuda că deține vreun „protest” de-al meu, vreau scrisorică... știi dumneata, tot circul. Atita timp cit se păstrează în limitele instituțiilor literare, polemiciile sint motoarele unei culturi. Am zis.

— **Sint de acord. „Nemulțumirile”, ca să fiu eufemistic, ar trebui să fie alchimizate în laboratorul creației și nu risipite în proceduri vendetice. Oricum, generația în blue-jeans a fost întotdeauna echipată cu zale și scuturi greu de străpuns.**

— **Generația în blugi...**

— **O realitate prăfuită, o nostalgie sau o actualitate în plină evoluție?**

— Nimic din toate astea. Și apoi eu sint împotriva acestei etichetări destul de săracă cu duhul. O datorăm unui tinăr critic, altminteri înzestrat și de indiscutabilă probitate pe care, ce să-i faci, l-a luat gura pe dinainte și gata eticheta. Unde vezi dumneată blugi? Toți trag la velur. Nici ca Balzac, zilnic cu alte mănuși albe, dar nici în blugi.

— **Relau întrebarea din interviul cu Mircea Cărtărescu. Ce a însemnat pentru tine „Aer cu diamante”?**

— „Aer cu diamante”, o carte care pornește din inimă, din dragoste, din prietenie, din sinceritate și speranță.

Traian T. Coșovei

Prezență

Născut la 28 noiembrie 1954, în București. Absolvent al Facultății de limba și literatura română, Universitatea din București (secția română - engleză), 1978, cu o lucrare despre Beat Generation. Redactor la Asociația Scriitorilor din București. Cărți publicate: *Ninsoarea electrică*, Ed. Cartea Românească, 1979, (Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor); *1, 2, 3 Sau...* Ed. Albatros, 1980; *Aer cu diamante* (antologie colectivă), Ed. Litera, 1982; *Cruciada intreruptă*, Ed. Cartea Românească, 1982, (Premiul de poezie al U.T.C.); *Poemele siameze*, Ed. Albatros, 1983; *În așteptarea cometei*, Ed. Cartea Românească, 1986 (sub tipar). Membre al Uniunii Scriitorilor.

Opinia criticii

„Din acest spirit care atenuează șocurile verbale, se naște universul particular al poeziei lui Traian T. Coșovei, care mi l-a evocat nu o dată pe acela al picturii impresioniste, indeosebi Pissaro și Renoir, cu aerul ei nonșalant, de week-end perpetuu, cu grația ei fermecătoare și superficială, cu petrecerile într-o natură domestică, cu dansurile de la Bougival și Moulin la Galette, cu virtețul spumos de rochii, fracuri, gulere, pălării, manșete, cu jocurile ei inofensive” (NICOLAE MANOLESCU, *România literară*, 1982).

„...el se joacă, nobil, cu Neantul ascuns în spatele șanselor sale debordante, seducătoare, foarte, ce nu sint decât șansele Poeziei însăși, iar Neantul e Diavolul poetului, al oricărui poet, care e un Faust mai mult ori mai puțin conștient de sine. (...) Nebunul dandy concettist își va accentua, după toate probabilitățile, în puțini ani, trăsăturile de maturitate creatoare. Dar considerind, prin absurd, că s-ar limita la ceea ce ne-a oferit pînă acum, textele în cauză i-ar asigura o deplină legitimitate lirică.” (GHEORGHE GRIGURCU, *Viața românească*, nr. 3/1984).

„Atit Traian T. Coșovei cit și Eugen Suciu care au debutat recent editorial ni se par doi autori notabili,

dar preocupați mai mult de urmărirea unor rețete avantajoase de „fabricație”, decât de asumarea responsabilă a actului liric. (...) Nu e parca de bon ton în anumite cercuri să nu se vorbească de cele mai recente „poeme de nichel” ale lui Traian T. Coșovei ori de „sifonoforele” și „pistoanele” lui M. CĂPĂRESCU, (ADRIAN POPESCU, *Transilvania*, 1980).

„În generația sa, în grupul său literar, Traian T. Coșovei se distinge imediat nu numai, evident, prin poezia sa, cu un ton deja acut individualizat și o „ținută a metaforei” gravă, elegantă, dar și fizic: posedă acel magnetism al persoanei rar printre poeți și aproape inexistent printre prozatori. (...) Un spadasin, evident, un leader al psihologiei generației sale bucureștene, imi amintește de eroii romanelor lui Ler-montov, acei ofițeri ruși, tineri genialotzi, ce inventaseră existențialismul ca atitudine culturală cu un secol înainte de apariția acestui cuvint.” (NICOLAE BREBAN, *S.L.A.S.T.*, nr. 16/1982).

„În *Poemele siameze*, a cincea sa carte, decupajul la nivelul expresiei va da orticind la iveală un reper-toriu uriaș de imagini insolite, strălucitoare și impunătoare, probind tehnica excelentă, deopotrivă cu talentul evident...” (VALENTIN F. MIHĂEȘCU, *Luceafărul*, 5 nov. 1983).

„Textele lui Traian T. Coșovei au mult din aerul baroc al versurilor cu care formația Beatles își ilustra cîntecele. Versurile sint făcute parca pentru a fi rostite, în tradiția liricii beat, gen Ginsberg, pe mari stadioane ori velodroame.” (MIRCEA MIHĂEȘ, *Orizont*, nr. 5/1984).

„... în general miza poemelor lui nu pare a fi deocamdată prea ambițioasă, dincolo de planul strict sonor.” (LAURENȚIU ULICI, „România Literară”, 13 sept. 1979).

„De la Ilarie Voronca și Const. Tonegaru, nimeni n-a mai dovedit la noi o asemenea inventivitate în realizarea de comparații.” (ALEX. ȘTEFĂNESCU, *S.L.A.S.T.*, 1982).

„Ca și alți tineri poeți, el a reușit să ridice în lujerul unei opere experimentale a două avangarde românești, la care putem să privim astăzi ca în rădăcinile unui nou stil. E biruința unui talent autentic, capabil...” (CONSTANȚIN ȘOȘAN, *S.L.A.S.T.*, nr. 50/1983).

„Poetul acesta, impus ostentativ de Nicolae Manolescu ca reprezentant al unei noi sensibilități în lirică, este de fapt modest. (...) El rămîne în esență un furios cu o sensibilitate romantică-provincială.” (PETRU POANTĂ, *Steaua*, nr. 3/1980).

Eșantion

Spune-mi,
tu ce mai aștepti de la viață, floare a soarelui?
Crescută în pămîntul zgîrcit dintre două sine de tren -
departe de lume și de fantasmale ei inscenate...
Speranță a sămintei căzută din vagon,
încălecată de trenuri de plăcere, de mărfare și de-alte crime
și-amaruri pe roți

Și ce mai sperî tu,
floare a soarelui pierdută în egoismul unei inserări
cînd viața mea își ia rămas bun de la tine?
Cînd galbenul tău încordat se desparte de o lume mică
întoarsă după soare?

Să te întinzi în tîrîină
cu acea precizie pe care ți-o dă indiferența, inexistența.
Ca un arc de ceas pe care timpul îl desface încet,
ca un mecanism infernal pe care singurătatea îl demontează
Să-ți aștepti într-o gară înălțarea la cer,
floare a soarelui care ai încetat să vorbești singură
și să numeri trenurile ca pe iubii duși și uitați.

Aici,
unde teama mea de întuneric e-un greier ținut într-o cutie de chibrituri,
aici nu te va găsi nimeni, în țara nimănui dintre două sine
pe care aleargă hăitașii - copoii - vinatul lumii grăbite.

(...)
Tirziu de-acum -
deasupra doar stele de lumină sterilă, plîpîndă
(uși trîntite în nasul sufletelor ridicate la cer)
În depărtarea care înalță fantasmale din căldura pămîntului,
tu ești răsfațul unui sentiment.

Numai să nu treacă noaptea ca o babă săracă
și să dea peste tine și să te rupă și să te zuleagă
să te mestece în gingiile ei roase,
ca răsăritul acesta de lună flămîndă.

„Floarea soarelui - răsfațul unui sentiment”
(din volumul *Poemele siameze*)

Alternarea registrelor, în poezia lui Traian T. Coșovei, de la parodic la existențial, de la real la parabolic și fantastic, de la mimetism la sinceritate, de la teribilism la nostalgie, de la ingeniozitate prozodică la ingenuitate, nu implică, în plan valoric, atit disponibilitatea abordării mai multor stiluri (constituind apititudini inferioare dar inerente în creația de valoare) cit adecvarea modalităților expresive la secvențialitatea realității. Ceea ce atrage în acest poem, dincolo de dimensiunile formale, în linia unei estetici moderne, sint ingenuitatea, tensiunile, atmosfera, „răsfațul unui sentiment”, cocktailul natural de sinceritate, noblețe, farmec, care scurt-circuitează distanța, uncort înconfortantă (și aberantă) dintre emisie și recepție. Floarea soarelui, figurînd o realitate transcendentă (uvertura destinului uman, a individului însetat de lumină dar asediat de neputință, pradă monștrilor societății masiniste și artificiale) este un personaj emblematic, cu vădite rezonanțe hamletiene: însingurarea, contrapunctarea unei

lumi ostile, monologul, sensul umanist accentuat în ultima strofă, etc. În această inserare, „în țara nimănui dintre două sine / pe care aleargă hăitașii-copoii-vinatul lumii grăbite” este insinuat principiul metafizic al existenței lui „homo esperans”. Ego-ul poetic distruge însă spațiul artificial al iluziei, al tîrîrii prin speranță, prin sugestia mioritică a neantizării, realizată aici printr-o temporizare lentă, clensidrică. Imaginile, fără să fie străbătute de note sumbre, sint de o mare intensitate dramatică: „Ca un arc de ceas pe care timpul îl desface încet. - / ca un mecanism infernal pe care singurătatea îl demontează / Să-ți aștepti într-o gară înălțarea la cer. -”, acest din urmă stih amintind de sfîrșitul lui Lev Nikolaevici Tolstoi în aara Aso-pova. Acest poem foarte izbit al lui Traian T. Coșovei, un maharajah al imaginilor metaforice, reprezintă doar un exemplu dintr-o suită de poeme care asemenea oricăror narație, arabescuri muzicale din creația mozartiană, sint scrip-turale.

OFENSIVA MEDIOCRITĂȚII ÎN POEZIE

Încercare de explicație

S-ar părea că, în anii 1985, genul literar pe care critica îl veghează cu o atenție mai sporită decît l-a vegheat altădată e genul liric. Cele mai agitate controverse ale momentului se centrează asupra lui, iar cele care au proza ca obiect de reinviere sau le continuă: e, de exemplu, cazul controversei despre textualism. La o analiză imparțială, critica de poezie se dovedește însă mult mai puțin activă decît pare. **Controversele au izolat și focalizat o singură zonă din complexul fenomen poetic al epocii.** De la o vreme, care începe deja să se lunghească, în miezul dezbaterilor curente se află exclusiv poezia novatoare. Se consumă multă energie atît pentru a argumenta necesitatea și legitimitatea înnoirii formei și universalității poeziei, cit și pentru a acorda inutilitatea și perniciozitatea ei. Dar nu toată poezia novatoare solicită interesul tuturor combatanților. Ultimele încercări reformatoare ale lui Nichita Stănescu, Ion Gheorghe și ale altor poeți din promoțiile '60 și '70 au produs reacții preponderent negative: mai toți cei care pledează pentru regenerarea lirismului au făcut sau le-au subscris. Cum, într-o optică discutabilă, inovația e asociată exclusiv tineretului, discuțiile s-au concentrat asupra căutărilor ultimei generații. Mai mult încă, și partizanii și tăgăduitorii au limitat-o din capul locului la un singur nucleu: cel bucureștean. Iată, deci, că nu fenomenul poetic ca atare, în toată complexitatea lui, face obiectul controversei. Rămîn în afara lor, în principal, marea poezie și poezia mediocră. Nu că nu s-ar scrie despre aceste esanțioane, dar se scrie într-un mod rutinier. (În ce constă întîmpinarea stereotipă a poeziei de excepție e o temă pentru o discuție separată).

Istoricul literar care ar voi să-și facă o idee despre poezia mediocră a momentului, luînd ca punct de plecare foiletonistica de toate zilele, ar trebui să ajungă la concluzia că **asa ceva nu există.** Despre multe din plachetele care se nase sub această stea moartă nu se scrie, dar despre la fel de multe se scrie. În principal, în două feluri: fie amabil, binevoitor,

cordial, fie galant, îndatoritor, complent. Mai rar, tonul comentariului e pur consemnativ. Cu o asemenea zestre „exegetică”, autorul unei cărți mediocre își asigură apariția altădată, primirea în obște profesionalilor și dreptul de a reprezenta ideea de scriitor în ochii publicului. Duzina de articole convenționale pe care le colectează îi permite să-și creeze aureola unei unanimități. Tăcerea criticilor importanți e privită atunci ca incuviințare fină, iar eventualul articol de respingere e interpretat ca un act cu motivație extraliterară.

Cum se face că poezia mediocră sau pur și simplu proastă primește botezul criticii? Motivele se întretes și încercarea de a le descurga nu e dintre cele mai ușoare.

O cheie o poate oferi identitatea lăudătorilor. Ei sînt, cel mai adesea, autori de același calibru cu autorii cărților pe care le gratulează. Își fac și ei, ca și ceilalți, o „zestre”; și cu aceleași „aspirații”. Însă și autorii de prestigiu favorizează maculatură. Punîndu-și în joc Sint puțini marii scriitori de azi — integrîndu-l printre ei și pe critici — care să nu fi semnat mai multe acte de identitate literară pentru autori care n-o au: e o generozitate în care a excelat Nichita Stănescu. Această realitate permite o explicație mai realistă — dar care nu e, totuși, cea mai profundă — a proliferării mediocrității în poezie (și, de altfel, în literatură, în genere). E greu de admis că „nașii” nu își dau seama de modestia sau nulitatea „finilor” pe care îi girează uneori. Mai degrabă e de presupus că, într-o atare situație, ei își calcă pe inimă. Din ce pricină? Din foarte multe. Din necesități de strategie de viață literară: indulgența unor critici importanți față de cîțiva scriitori de o mediocritate la vedere se explică prin intenția de a întări rîndurile direcției ideestetice pe care o exponențiază. Din compasiune: Nichita Stănescu a dictat minunate tablete despre poezia ca și inexistentă a unor oameni suferinzi. Din amicitie: nu e scriitor de prestigiu care să nu fi adăugat „cărții cu prietenii” a literaturii contemporane

una sau mai multe file. Din satiseală: există veleități care nu se dau duși de pe capul omului pînă ce n-au patalamaua de poet de talent la mină. În sfîrșit, cu o expresie uzuală, „din obligație”: mulți dintre autorii care promovează ilicit în literatură sînt oameni care „pot, dacă ar vrea” și, pentru aceasta, în raport cu altele posibile, stimulul artistic apare ca soluția cea mai onestă. E soluția pentru care, sfînd ori neștiind (această variantă e posibilă însă numai în cazul unui începător), lucrează toți autorii specializați în binecuvîntarea poeziei (a literaturii) mediocre.

E o fatalitate ca orice moment literar să-și aibă poezia sa mediocră, ca ea să găsească sprijinitori de nevoie și de ocazie, ba chiar să-și încropescă o audiență. Însă faptul nu derobează critica adevărată de a critica de a trata-o ca atare. Tăcerea nu e o armă sau dacă e, are două tăisuri, din care unul folosește mediocrității, căci aceasta talmăcește tăcerea ca pe o judecată pozitivă: dacă nu ca pe una de valoare, categoric, ca pe una de existență. Ca și literatură propriu-zisă, critica trebuie să întrebunțeze cuvintele și, înainte de a le lăsa să curgă pe cele ale analizei, trebuie să rostească unul din cele două cuvinte ale dublei judecăți: da sau nu. Există situații cînd verdictul poate ezita între afirmație și negație, dar în cele mai numeroase se află debutanții foarte tineri, cu vocea în schimbare, sau, în mai puține, poezii ce propun formule insolite, care violentează orizontul de așteptare. De obicei, însă, mediocritatea umbli prin lume asemenea împăratului din basm care, fălîndu-se că poartă haine cum nu s-au mai văzut, își așează, de fapt, golițunea. Ea poate fi arătată cu degetul, dar e datorită celui competent să-și ridice, așa cum asupra unei carențe fiziologice identificabile și de nespecialist e obligatoriu să se pronunțe medicul. Evidența mediocrității, ca și a maladiilor fiziologice, poate favoriza solidizarea publicului la verdictul negativ al criticului dar nu anulează prin ea însăși necesitatea acestui verdict.

Unde poate duce ignorarea primului timp al actualului critic arată poezia editată în primele trei pătrimi ale anului 1986 și la sfîrșitul anului anterior. Din cele citeva zeci de plachete care s-au tipărit, cele de valoare neîndoielnică pot fi numărate pe degetele miinilor, iar din acestea, numai vreo trei reprezintă

valoarea de excepție. Dacă majoritatea producției editoriale ar fi fînt de poezia minoră, încă ar fi fost ceva. Ca și viața, literatura are nevoie, în anumite limite, de gestul minor, indispensabil funcționării normale a organismului. Poetul minor se caracterizează printr-un talent mijlociu, dar bine cristalizat, printr-o tehnică elaborată, ireproșabilă chiar și printr-o onestitate fundamentală; într-un cuvînt, printr-un profesionalism de bună credință. Majoritatea producției editoriale lirice din această perioadă reprezintă altceva nu numai decît marea poezie, ci și decît poezia minoră: o producție lipsită nu numai de strălucire, dar și de valoare. A o numi „mediocră” în sens etimologic, de „mijlociu”, „obișnuit”, „comun” sau de „moderat” e totuna cu a o salva, cită vreme ea este mediocră în sensul derivat și larg acceptat al cuvîntului, de „lipsit de merite”: de talent, de strălucire, de valoare, de spirit.

În lipsă de alte mijloace, poezia mediocră mizează pe natura elementelor pe care le manipulează. Mulți autori își încearcă norocul într-un univers vetust, de un neverosimil primitivism, fals rural și de un naturism silnic. Se poate vorbi de recrudescența anului sol de semănătorism care, spre deosebire de semănătorismul cu program al lui Nicolae Iorga, n-are nici o rațiune istorică; nici măcar una lăturănică. Volume colective, serii editoriale întregi și plachete individuale se fac cutia de rezonanță a unei mentalități databile, pentru todeauna perimate, care contrariază marile achiziții simbolice ale spiritului românesc contemporan. Ele se raportează cu o optică bătrînicioasă la materia cosmică, fără a aspira la restituirea sau instituirea unui sens.

De aceeași platitudine stridentă e și universalul citadin al poeziei mediocre. A vehicula topozurile orașului de sfîrșit de secol XX nu poate să țină loc de talent, cum nu poate să țină nici colecția de toposuri semănătoriste. Mașina, tunelul, robotul etc. pot deveni hieroglife pentru cine știe să trezească în ele liricitatea lăuntrică. În poezia mediocră, lucrurile lumii moderne, de la obiecte la concepte, rămîn indicii oarecare: „Reflexele orașelor cădînd în infinit, / Mașini luminoase străbătînd tunelele vîrștelor, / Roboți colorați — prelungiri ale miinilor noastre...” Sau devin simple ornamente: „Desprînțiți această stare văzută prin / Detaliu, lu-

carna nucleului aprins / Exigență și sfînt insolit pe pubis — / Totul ca un far ce se-ncolăcește într-o diodă!” Vorbe goale! Poetul autentic se poate defini memorabil cu ajutorul lucrurilor evului tehnicizat; folosindu-le, cel inautentic își face de unul singur caricatura: „Am fost construit din rostogoliri și din poduri, / legat de lumină ca locomotivele electrice / de firul vieții lor...” Cit de falsă e credința că lucrurile aduc poezia în text odată cu ocurența lor se observă ușor cînd unul și același autor încearcă să contraponă cele două universuri: „Undeva, între videospații și timp, / Între microprocesoare, / Atîrnă poza veche a unui car cu o boi / Lingă care ard doar lumini de seu”.

Indiferent de natura universului, poezia mediocră a momentului se caracterizează printr-un monosemantism atotdominant. Autorii ei nu vor să sugereze, să metaforizeze, să simbolizeze. Ei vor să comunice, exact și limpede, că își adoră locul natal, că își visează bunicii, că, fiind departe de sat, le este dor de părinți, că își adoră iubita, că își iubesc copiii, că în plafon arde neonul, că robotul imită și concurează omul, că printre particulele elementare se prenumără protonul, că smogul poate omori planc-tonul, neuronul și eonul. Și cite n-au de comunicat, exact și limpede, despre ei și despre univers! Nu vor să spună mai mult, iar dacă ar avea cumva acest gînd, nu le dă voie lipsa de talent. Dacă, foarte adesea, textul lasă impresia de ininteligibil și difuz, faptul nu se datorește unei intenții de polisemie, ci neputinței de a comunica fie și elementar.

Insurecția explozivă a poeziei mediocre — care se substituie poeziei autentice — e un fenomen care ar trebui să alarmeze critica literară, cu atît mai mult dacă aceasta se voiește conștientă de sine a literaturii. Verdictul maiorescian „În lături!” e de o actualitate stringentă. A spune „nu” poeziei proaste, într-un moment cînd ea tinde să domine, nu e, pentru critică, numai o datorie profesională, ci și o datorie patriotică. Din simplul motiv că, pentru un popor civilizat, poezia este, în epoca modernă, o hrană vitală. Și de calitatea ei — chiar dacă nu doar de a ei —, depinde bunăstarea lui spirituală.

CONSTANTIN SORESCU

Galaxii și cuvinte

Așa cum gizele plîpînde se simt atrase irepresibil de lumini puternice a căror apropiere va să le fie fatală, tocmai autorii cu vocație, și ea plîpîndă, dacă nu cumva de-a dreptul inexistentă, demonstrează un apetit nevindecabil pentru marile teme. Așadar, nu vor scrie o poezie corectă, de album, cu mici suspinuri și emoții tolerabile, lipsită de relief, dar nesupărătoare grație absenței pretențiilor, ci una prea plină de elanuri geologice și viziuni cosmice, în cadrul căreia se rotește sorii și galaxiile, unde mișună întrebări fundamentale, care mai de care mai hamletiană, care mai de care mai coplesitoare prin metafizica presupusă. Nu fac aici nici un fel de excurs teoretic privind fenomenul liric în genere, ci pornesc de la placheta **Tentația cheilor** (Editura Cartea Românească) a reductibilului poet Valeriu Gorunescu. Redutabil prin perseverență. Căci opera sa, dacă utilizarea termenului este permisă în context, cuprinde o sumedenie de plachete. Perseverența constă în primul rînd, în faptul că, pe cit e de încărcată bibliografia, pe atît lipsește talentul. Faptul nu constituie de altfel o noutate, autorul fiind din familia celor priviți cu zîmbete subînțelese de critică ce, cu amabilitate, evită a se pronunța asupra lor, pe binecuvîntatul motiv că problema a fost odată pentru totdauna rezolvată: cel în cauză are o activitate sirguințioasă, dar fără urmă de strălucire. Pe de o parte însă lucrurile sînt

atît de bine cunoscute, încît a reveni prin comentarea uneia sau altă dîntre plachetele sale pare un fapt superfluu, iar, pe de altă parte, atîta muncă se cuvine respectată prin clemență (tăcere). Nu fac vreun proces nimănui, căci ani în șir, am fost și eu printre aceia ce s-au lăsat îndușoși de abnegația unor autori de felul lui Valeriu Gorunescu. Totuși acum am impresia că sînt nedrept; cînd un om a publicat atîtea cărți (deci, în felul său, a avut succes!) de ce să te prefaci că el nu există și să nu-i comentezi scrierile?! Neavînd răgazul de a face un studiu exhaustiv, amînunțit, asupra lor, deocamdată voi face cîteva referiri succinte la placheta sus-amințită, care debutează printr-o năpraznică poezie de meditație, plină de confesiuni radicale: „Eu pot să incolțesc doar un răsăd / în inimă, de dragoste sau ură. / Iubind, de nu cuprînd vreodată-nțreg / tot cosmosul / plîmput de ardore”. Tema centrală, dacă se poate spune astfel, ar fi într-un fel aceea a dublului, suferința esențială a poetului fiind o anume sciziune a ființei sale lăuntrice între un eu celest (metafizic) și unul teluric (fizic). De aceea la strivitoarele întrebări fundamentale ce și le pune nu e de găsit răspuns, cum însuși o mărturisește: „Mă-nțreb dacă o rațiune mă-nsumă / și dacă tot ei se supun galaxii. / Dar logica mea e de humă, / doar între zarzări și ciocirlii”. Într-adevăr, cuvinte goale ce din coadă dau

să sune! Pentru a rima cu „galaxii”, în locul cuvîntului „ciocirlii”, se putea la fel de bine să se pună „hardughii” sau „magazii”. Crezul poetic blagian este reformulat într-un chip de-a dreptul hămesit, (oricît de ineleant ar fi cuvîntul, îl folosesc totuși, fiindcă mi se pare cel mai potrivit): „mi-e foame de tăceri, și-am să mă-nșin”. În aceleași modalități, așa-zicînd gustative, este tradusă poetic ideea de tradiție în **Decebalus per Scorilo**: „Ca într-un copac cu ramuri lungi / pe-o creangă, ca un fruct, nu singur / prin tine și prin ei, ajungi / pe mine să mă sorbi din lănguri”. Permanența spirituală a strămoșilor este realizată deci prin îngurgitarea lor sub formă lichidă. În carte mai sînt rătăcite și citeva compuneri mai vechi, unele proletcultiste sadea cu „precizări” de tipul: „Aici sînt termiți cu pereții grei, / cu aripi frînte tineretea doare” — și citeva poeme de amor, în genere intristate: „e un alt Pol, al plînsului: un nu / închis în inimă ca-ntr-un iglu. / De mila mea și urșii s-au albit, / cu albul de zăpadă, neclintit; / eu te aștept cînd vîrsta vrea să facă // Sint prima ta cădere în promoroacă”. De o cădere, e vorba desigur, dar drama este că poetul nu vrea să urmeze exemplul vîrșei. De altfel, o dispoziție amară îl stăpînește adesea, cum se cuvine, de altfel, unei structuri meditative. Cînd ajungi să-ți pui întrebări atît de grave, precum cele amintite mai sus, îți dai seama că totul este complicat și tragic, deși, fie vorba între noi, nimic nu este mai tragic decît realizarea artistică intrinsecă a lui Valeriu Gorunescu: „Altfel, cu o coastă de diavol bătrîn; / vreau să mint

că surid, dar recad / cu o umbră greoaie în sin — / lingă nopți, lingă plîns, lingă iad”. Lingă iad, în orice caz. Dominantă rămîne însă în carte poezia de tentă filozofică de reflecție existențială: „Mă vezi distinct, eu fiice carentă, / eu spaima mea de aruncat în lume, / abandonat în picte și-aparență?”; „Pot fi vulcani, erupții pe plachete, vîrtori de magme, răbufnînd rebel, — dar nu sînt timp. ci doar în timp înscris”; „Afectiv, că pricepere nu e, / ealc puntea dintre mîine și sori. / O, sărît cerul, și mi se descuie / din lacăt de taine, uncori, uncori...”.

La alt autor, Eugen Evu, aflat la al șaptelea volum personal de stihuri (**Aur heraldic**, Editura Cartea Românească) rezultatele fiind cam aceleași, situația este oarecum diferită decît la Valeriu Gorunescu. Dacă cel din urmă, în ciuda activității îndelungate, a rămas cu o concepție de amator, care nu șovăie a trece orice „panseu” pe hirtie, considerîndu-l astfel drept o expresie a artei, cel dintîi evident are unele lecturi poetice, o anume îndemînare în a versifica și denotă o familiarizare cu varii procedee. Totul rămîne însă formal și exterior, căci poetul pune și el în ultimă instanță vocabulele în vers nu urmind o anume logică artistică, ci tot în virtutea unui principiu mecanic. Impresia e adesea de drum bătut, de tratare cu mijloace banalizate a unor teme și motive. O anume disponibilitate prea largă a poetului divulgă ea însăși neparvenirea la un timbru liric propriu fiind aici imitat genul de lirică „naivă” (Copiii iederei eram / Pe cite-un zid, la cite-un geam, // Sfîdam cu-ur

fluture șenila / Și vitrega ei soră, mila”, aici fiind pașățat Ion Gheorghe (strămoșii „Apoi întind ștergare înflorate / Pe cer și mincă piimile curate / Și beau lumină caldă, din ulcioare / Ștergîndu-se de cosmică sudoare — / Iar către zori, sub stelele de eridă, / Se reîntorc tăcuți în piramidă / La Densus, faraoni ai vetrei lor, / Și-n sațele din jur se-aud ușor / Cum porțile de singure se trag. / Ștergînd lumina fiecărui prag”. Și la Eugen Evu, dacă „mila” rimează cu „șenilă”, „cridă” cu „piramidă”, „prun” va să rimeze negreșit cu „străbun”, iar poetul este comic, tocmai cînd, fără îndoială, avea intenția de a fi grav la treapta supremă: „Nu mai visez străbunii, sînt prea viu, / Căutînd culeșul vîntului prin griu // Nici lingă apa Ștreiului, setos, / Nu mai aud tezarul de os, // Nici zarca lor nîngînd cu flori de prun — / Curînd voi fi și eu doar un străbun!” Procedul predilect al autorului este substituirea combustiei lirice veritabile prin aglomerarea de majuscule. Se poate cita de peste tot din carte astfel de mostre sunînd gol și fiind pline de substanță nu într-o măsură mai mare decît aceea în care cerneala din reprezentările teatrale conține sînge: „Afară e-n-năuntru nu e nimeni! / Căci ziditorul liber niciodată / Nu s-a zidit pe sine, nici s-arată, / Doar Timpul pentru el lucrează, mut, / C-un flaut contra zeului cornut; / Le dă uncalta să injunghie vîntul / Și-i amăgește e-au ucis Cuvîntul”.

Nu poate fi nici un conflict între vocație și aspirație la atari stihuitori, la care adevărata aspirație ar trebui să fie vocația.

VICTOR ATANASIU

„Marii noștri critici din trecut nu se fereau să atace frontal problemele literaturii, nu se șiau să se pronunțe clar asupra unei opere literare, să discearnă ceea ce are ea bun sau rău în cuprinsul ei. Din păcate, aceasta nu prea se mai întâmplă în critica noastră de astăzi. Numai cu generalități nu se poate face critică. (...). Spun toate acestea pentru că socot necesar ca în viitor critica noastră literară să nu estompeze problemele și să nu se oprească nici în fața numelui scriitorului, nici în fața gălăgiei pe care o poate stârni atitudinea ei fermă, deschisă”.

NICOLAE CEAUȘESCU

Epigonism și elementaritate

Orice sfârșit de veac literar parcurge un proces de clasicizare, manifestat, mai ales în poezie, prin practica reluării, cind ajung la modă — declarat, nedecarat, inconștient — imitația, parodia, pașișă, cind se promovează pragmatic și e semnată de Roland Barthes, Yves Gandon sau Umberto Eco poate să ajungă la celebritate universală și să câștige distinctivitățile pure ale originalității ca disponibilitate și variabilitate stilistică. Există și un precedent extraordinar, acel formidabil poet portughez, Fernando Pessoa, care și-a creat opt chipuri lirice deosebite, mascate sub tot atâtea nume, însă neîmputind pe nimeni, într-o multiplicare orizontală a ființei poetice, iar exprimarea eclectică înseamnă personalizare.

Intr-adevăr astăzi poezia o fac toți — cum voiau suprarealiștii —, un anume model de creativitate poetică s-a generalizat, încât putem socoti zece texte sub zece semnături a apartinând aceleiași condeier, fiindcă diferențele sînt cu totul neglijabile. Mulți „autori” — în limitele unei perfectibilități a textului și fără poticnelite și inconștențe începătorilor — scriu aproape identic, cu un indice de individualizare foarte scăzut încît dintr-o sută de texte nu recunoaștem paternitatea nici unui autor deși în principiu i-am citit pe toți.

De aceea e, poate, de așteptat fișnirea unei personalități excepționale din masa amorfă, nediferențiată, care ar modifi-

ca toate datele sistemului de conveniențe și prejudecăți în receptarea poeziei. O puternică existență poetică ar anula prezența epigonică a unei mulțimi de veleitari, imitatori, unii chiar cu prestanță de creatori adevărați, socotind și numărul de cărți tipărite. Nichita Stănescu a făcut un uriaș prozelitism și, ca și după Eminescu, poezia comună a intrat în criză, absorbită în orbita reflecției lui, conceptualizată și paradoxală. Temele sale servesc unei mase de prestigiatori lirici, care creează aparența poeziei, o practică, o fac, fără să aducă un spor estetic, o progresiune în relevanța expresiei lirice. Talentul nu mai reprezintă o categorie diferențială, perfecțiunea, „rotunjimea” unui text nu marchează numaidect individualitatea.

Mulți scriu (foarte) bine sau, măcar, ireproșabil la nivelul evidentelor dar semnificația, importanța, coerența sînt pur contextuale. Judecata de valoare ar trebui să devină mai ales imperativ de diferențiere.

Este drept că în fenomenul amorfizării poetice a intrat și critica folietonistică, aplicată mai ales stes, în demers autor-reflexiv, mulțumindu-se comod cu semnalarea descriptivă a prezentelor, decît cu selectarea rezistențelor active.

Folietonizarea intelectuală a poeziei sau, mai exact spus, a făcăturii de imagini pare cultivată și de instinctul nostru rutinier de a învăța ceea ce deja

știm, de a citi numai ceea ce (parcă) am mai citit.

Vorba lui Lorca, nu vrem să recunoaștem că ne place la nebunie poezia minoră — vreau să spun comodă —, după cum în intimitate ascultăm numai muzică proastă, și ținem la vedere discurile cu Beethoven ori Stravinski.

Să luăm, aproape la întâmplare, din producția editorială curentă, două volume de versuri.

Bucur Chiriac cu *Întoarcerea în cîmpie*, Editura Eminescu, a ajuns la a 6-a carte, ba are chiar și o traducere în italiană. Cu referințe superlativ de la Marin Sorescu, Hristu Căndrovanu, Nicolae Gheorghiu, care ar reprezenta ceva dacă n-ar fi convenționale, Chiriac scrie o poezie epigonică pe urmele lui George Albu, expozitivă, declarativă, chiar diminutivă. Numai că emisiunea lirică e subțire, surdizată, intimistă, lipsită de amplitudinea la care ar obliga-o referințele. Codificarea bucolică nu trece de nivelul Alexandrii, iar procesul de metaforizare se reduce la asocieri lingvistice nu prea îndepărtate: „cerga arăturilor”, „sărutul ploilor”, „coșmarul nopții”, „plopu-luminare”. Cîmpia are „chip feciorelnic” și „buză înrouate”. Ba chiar versifică expresia unui critic italian care spunea că *Deseulul* lui Zaharia Stancu a parcurs lumea în sandale de aur. Textul care ar fi trebuit să devină emblematic rămîne la nivelul unei compuneri școlarești: „Bărașanul / cîmpie de eternitate / în care verdele crud, / aureolează covorul florilor / și al oulilor / împeștritate. / Bărașanul, / riuri de griu auriu, / cu spicele-înfrățite, / au strins în ele, / mirosul pîinii / și al verii dospite”.

În textul următor versurile pot fi puse în linia continuă a prozei jurnalistice. Dacă am citi fraza în ziar, i-am găsi oarecare virtuți lirice și doar atît: „Tăranii au soarele în ochi, în care s-au strins anotimpurile și respirația cîmpiei. Tăranii au în miini spice de aur, cu care înfrumusețează, de milenii, chipul feciorelnic al veșniciei cîmpii”.

Bucăți la nivelul elementar, sub-cenaclier. Redactorul de carte ar fi trebuit să se arate mai exigent.

Și Florian Saloc cu două cărți anterioare, în *Arborele de singe*, Editura Cartea Românească, atmosferizează trăiri comune într-un context dominat pînă la saturație de verbul „a fi” după care urmează determinativii sau enumerări, fără eficacitate expresivă. Lucrul evident este lipsa de conștiință poetică, absența discernămintului în construirea și evaluarea propriilor texte. Autorul pare a avea disponibilități indeterminabile și ca atare, își asumă structura compozitivă, eclectică a volumului. Unele versuri și sintagme lirice nu sînt lipsite de noulate și semnificații, dar apar ca pietrele prețioase montate prost.

Cind încearcă poezia angajărilor militante seamănă cu Adrian Păunescu pe care, poate, l-a premers, dacă socotim vîrsta. Cind devine bahic intră în teritoriul lui Bacovia: „era toamnă de aramă / sufletu-mi se arăma — / nu știam de toamnă toamna-n criptogramă / trup-u-n mîne eu în cramă / comedie-ar fi sau dramă?” (Cin-tec). Se mai aud, intermitent, Argezi și... Virgil Carianopol. Erotica e rizibilă. Partenerii stau în parc și aprind toate becurile de la „sărutările electrizate”, dar iată poemul *Întorci*

în mine iarba: „iubito, pretutindeni mă-nsoțești / te iau cu mine-n fiecă sare / în truda mea cind mă afund tăcut / tu gîndul și cuvîntul mă-l sfîntești // ... / de ce-mi ești dragă tu, să nu mă-ntrebi / la pleptu-mă cind te-alinți ca un copil / să-mi faci nesomnul nopților fertili / aud foșnirea răzvrățitei ierbi / cu mii de limbi imi pune întrebări, / cu mii de rădăcini mă impresioară / nesomnul ei — iubito, mă-afioară / cu tainice tale-mbrățișări”.

Poetul descoperă cupluri de rimă stupefiantă: cibernetică / sintetică, ambiguen / hidrogen, concluzie / transfuzie, lumină / ocarină, echivoc / cioc, mădu-lar / rudimentar, bal / țambal. Pe rînd autorul se visează ochi, timpan, organ de pipăit, receptacol olfactiv, papilă gustativă dar, mai presus de toate, se visează conștiință, ceea ce, din păcate, îi lipsește cu desăvîrșire.

Să nu ne mirăm de inovațiile sale. Cred că ne aflăm în fața unui eveniment istoric: *ergii și fotonii* pătrund în poezie. Dacă nu credeți, citez: „mă tem să te-nțreb unde mergi / cind te-nfilnesc uneori / și mii milioane de ergi / imi lasă pe suflet răcori” și, în altă parte: „mă fulgeră fotonii miliarde / un sunet straniu-n zvăpăiatul danț / e cîntecul luminii ce mă arde / percutia fotonilor în lanț” Trebuie să recunoaștem că Blaga în *Poemele luminii* nu folosea ca unitate de măsură poetică ergul sau fotonul. Mai degrabă e aici o lipsă de măsură.

Dacă introducerea teoretică a fost cam lungă și exemplificările justificate, concluziile se urmează de la sine.

AURELIU GOCI

Fiziologia mediocrității

Poezii luați în discuție în articolul de față sînt mai degrabă pretexte. Ei fac parte dintr-o categorie larg reprezentată de autori pe care în chip fatal nu-i citesc. Cită vreme într-o viață de om poți citi doar cîteva mii de cărți, ești silit să renunți la maculatură. De astfel trebuie să mărturisesc că m-am decis cu greu asupra autorilor (m-a influențat și prețul), mai ales că aș fi putut cumpăra (și deci comenta) alți treizeci-patruzeci. Am parcurs (vai!) în mod conștientios nu mai puțin de 250 pagini de poezie proastă achiziționată la suma de lei 26,50 (de care administrația revistei ar trebui să țină seama, căci mi-am aruncat banii pe giră), am adnotat textele, mi-am luat note, am făcut reflecții pe care pînă la urmă nici nu le-am folosit, înroșind în acest fel un timp de care desigur că nu are cine să țină seama. Cind n-au indicat ei înșiși ce-au mai scris, m-am documentat, convins că autorii respectivi nu se află la prima carte. O trăsătură a mediocrității e perseverența, ea avînd și școala cunoscutului Pocihan ben Pehlivan al lui Macedonski, care, năzuind să atingă nu la cereasca Mekă a poeziei, ci la Mekă pămîntească a drepturilor de autor, o ia pe căi oculte. Iată-l, de pildă, pe Serban Gheorghiu, cu volumul „Steaua mării” (Ed. Eminescu, 1986, 62 p. lei 7.25), adevărată colecție de platitudini. Autorul, trecut, după unele indicii din textele, de a doua tinerețe, pare a fi (fost) marinar și „Căător pe patru continente” (Sport-turism, 1978), după ce descriesese un „Orizont mediteranean” (sic!) (Albatros, 1972), vorbește în versuri anoste și despre „Argonautii și lina de aur” (C. R., 1983). Acum se simte dator să ne împărtășească impresiile sale de pe vapor (dumnealul zice, mai poetic, corabie) sau de pe solul ferm. Iată, de pildă, ce reține din splendoarea Vienei, îmbogățindu-ne și nouă cunoștințele: „Aici

răsună vioara, pianul / și cerul și urma păsărilor... / Viena este eternă, / eternă ca arta // Dura se pierde în apropierea stelară, / trecutul e pe aproape, / împletește cununi / peste barocuri” („Orașul muzicii” p. 37). În genere aceste lucruri se cunosc de la grădiniță, iar dacă pentru atîta poetul s-a deplasat pînă la Viena, putea sta mai bine acasă. Dar dumnealui a simțit chemarea depărtărilor și mai ales pe aceea de a-si comunica impresiile: „Undeva departe, departe, / lumina tăcutelor faruri / lovite de valuri / sub noapte // Între cer și ape / prin uragane, prin abisuri, / cu zilele mele curate / călătorește” („Călătorește”, p. 16). Călătorește, dar nu doar pe mare, ci și prin literatură, și călătorește, filozofînd, căci mediocritatea este mai ales mare filozofia: „Stăpîna eternă / a corăbiei noastre, tu ești, / cu noi joci mereu / și câștigi, / câștigi, fără să trișezi (...)” („Clepsidra”, p. 25). Mai grav mi se pare că pe coperta ultimă putem citi aceste cuvinte ale Anei Blandiana, care n-au nici o legătură cu materia inertă la care se referă: „Poemele mării izvorăsc de obicei din sfîșierea a două chemări contrare: fascinația depărtărilor și dorul de casă. În aceste versuri, în care dramatismul este înlocuit de privirea calmă și pasnică, accentele sînt puse invers: marea primește atribuțiile de certitudine și duioasă ale casei, iar casa îmbracă nostalgia neobosită a mării. Suma sentimentelor rămîne constantă”. Dacă citim cu atenție, observăm că de fapt apreciația poetă se îndolește de valoarea poeziei, dar o spune învăluit. Mediocritatea nu pricepe, însă subtextul, el îl ajunge semnătura prestigioasă. De fapt singurul adevăr e în ultima propoziție a Anei Blandiana, doar că poeta a uitat să ne spună rezultatul sumei: zero. Totuși, de aici se desprinde o învățătură: nu e bine să scrii des-

pre mediocritate, mai sănătos este s-o treci sub tăcere. Miine-poi miine îți poți vedea cuvintele răstălmăcite pe coperta vreunui volum. Așa i se întimplă, probabil, recenzentului Viorel Horj, care se pomenește prezentînd favorabil volumul lui Nicolae Dolăngă („Cea mai frumoasă uitare” *Facia*, 1986, 56 p., lei 4.75): „(La Nicolae Dolăngă)... prospețimea expresiei lirice are echivalentul natural al ierburilor fragede”. Nu știu cînd și unde a scris recenzentul aceste cuvinte care mai curînd pun la îndoială decît afirmă, dar el își merită soarta, pentru că, menajîndu-l pe autor (probabil din pricina aceleiași spirit localist care a îndemnat editura să-l publice), i-a făcut un serviciu. Mediocritatea știe să întoarcă în favoarea ei orice ezitare a criticii și așa ajunge să aibă bibliografie: „Tăranul cuvîntului” („*Facia*”, 1974, 60 p.), „Simplic miracole” („*Facia*”, 1981, 64 p.), „Veghe solară” (Eminescu, 1981, 84 p.). Editura *Facia* i-a publicat autorului trei volume înflegînd de fapt în mod greșit noțiunea de „localism creator”. Personal, dacă n-ar fi trebuit să scriu acest articol, n-aș fi trecut de prima poezie, căci cit curaj al ridicolului poate avea cineva dacă își începe cartea astfel: „Hop, hop / Seindari de clipe ingrop”. Frazele, așezate sub formă de versuri (uneori rimate silnic), divulgă nu doar lipsa înzestrării, ci și o cu totul precară cultură poetică. În plus, dincolo de dulcagării și vorbe mari fără nici o acoperire, o incompatibilitate totală cu spiritul veacului în care trăiește și găsește cu cale să scrie. E aici un epigonism fără modele, dacă mă pot exprima așa.

Există însă și o mediocritate mai cu morgă. Mai ales morgă bibliografică, pentru că, am văzut că mediocritatea e perseverentă și stringătoare. Iată-l, de exemplu pe Virgil Nistor („Cereemonia cuvîntelor”, versuri, Dacia, 1986, 80 p., lei 9). Cartea e prezentată pe ultima copertă de criticul Valentin Tașeu, care-l include pe autor și în sumarul cărții sale de o foarte complezensă viziune, dar pretentios și prețios intitulată „Poezia poeziei de azi” (Junimea, 1985), unde dă multă apă

la moara mediocrității, ocupîndu-se de „toți poeții din Cluj și toți cei din Iași”, cu „condiția convențională a tipăririi unui minim de trei cărți”. Curat convențională, Coane Fănică!

Dacă nu cumva mă înșel, și avem de-a face cu doi autori diferiți (dar nu cred), se confirmă constatarea că mediocritatea e poligrafă și escaladează muntele pe unde poate. Fișterul B.C.S. înregistrează la numele Virgil Nistor următoarele lucrări: „Noapte bună Mister Dollar”, Satiră într-un act, Buc. 1962, 47 pag., Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Casa Centrală a Creației Populare, Teatrul pentru amatori; „Puii nu zboară singuri”, Piesă în două părți, Sfatul Popular al Regiunii Cluj, Casa Regională a Creației Populare, 1963, 72 p.; „Întoarcere în anotimp”, versuri, E.P.L., 1968; „Spirala”, schițe, Editura tineretului, 1969, 200 p.; „Cursa de șoareci”, comedie într-un act, Casa creației populare a județului Bistrița-Năsăud, 28 p., 1970, Baia Mare; „Ispăitoarea pasăre de foc” — Baladă, Albatros, 1975, 44 p.; „Pe-o invizibilă hartă, pereții”, C. R., 1976, 60 p.; „Clipa cînd orele tac”, Albatros, 1979, 82 p. În sfîrșit, păcatele tinerețelor, să zicem, și să ne referim la volumul apărut anul acesta. Împărțit în patru cicluri, el demonstrează că mediocritatea are preocupări multiple și metodice delimitate. „Gravuri în tempera” (ceea ce e deja hibrid și ca pictură), primul ciclu, cuprinde erotica și metafizica. Totul se traduce într-un retoricism fad, autorul fiind incapabil să transfigureze și de obicei alegorizînd. Mai abil în manevrarea frazelor decît ceilalți, el vadește aceeași preferință pentru dulcagării, filozofare, vorbe mari. Lipsa talentului face însă anxietățile ori senzualitatea, reverență ori filozofarea deopotrivă de jenante: „Concentrală la maximum imaginea ta / o priveam defășat prin acest microscop / ... / mă întreb — oare unde să caut / molfitețea brațelor încolțite împrejur-mi / cațeaua de mătase a coapselor / sau glezna subțire ca un git de amforă — / sub ce văluri se ascund privirile limpezi / sau misterul risului tău izbucnit / ca

un galop de cai albi pe întinsul cîmpiei — / mingierile dulei cuvintele de argint / arcuirea buzelor însetate de dragoste / rotunjimea palmelor pe trupul meu devastat?” („Impact”, p. 10). Dar de obicei mediocritatea e preocupată și de soarta planetei, emițînd semnale de ajutor și crezîndu-se îndreptățiți să vorbească în numele nostru, al tuturor. În cazul lui Virgil Nistor, viziunea e spăimoasă, el ne crede niște copii și ne spune un soi de povești cu spectre, schelete, radare și priviri ucigașe, cadavre letargice și alte asemenea grozăvii care, fără acoperire stilistică fiind, devin indecente. Singurele versuri de luat în seamă din această carte se află într-un poem cu finalul ratat („Interviu cu Prometeu”) și conturează un portret inedit al cunoscutului personaj mitologic. Cind zeul e făcut să vorbească, el se exprimă însă mediocr, ca poetul însuși în general. Ultimul ciclu, unde întîlnim un soi de șarje ironice, oarecum parodice, în felul „Minunilor Sfîntului Sisoie” de Topirceanu, dar cu mai puțină vervă, dovedește că mediocritatea e adesea pasabilă. Ar mai fi de adăugat că volumul „Cimpuri îngropate-n grîne” (*Facia*, 1986, 64 p., lei 5.50), de Valentin Tudor, autor aflat la a cincea carte de versuri, dintre care patru au fost publicate de Editura „Facia”, este prezentat de însuși Virgil Nistor, în cuvinte lipsite de justificare. Aceasta înseamnă, parafrazînd niste foarte vechi cuvinte, că mediocritatea pre mediocritate scarpină, căci Valentin Tudor, poet cu totul vetust, scrie niste romane sub formă de sonet alcătuite exclusiv din locuri comune.

Mediocritatea este o hidră cu multe capete. Retezate, ele cresc la loc. Și totuși. Mă gîndesc uneori la marile biblioteci și văd capodoperele înfruntînd vremea lîngă ignorata maculatură. Și atunci imi închipuișumul și cenusa capodoperelor din Biblioteca din Alexandria amestecîndu-se cu fumul și cenusa cărților fără har. Și imi imaginez că fără maculatură Biblioteca din Alexandria n-ar fi luat foc. Maculatura arde întotdeauna mai bine.

TUDOR CRISTEA

se anunță o nouă carte

Cornel Brahaș

PÎNĂ LA CAPĂT ȘI MAI DEPARTE

S-a născut în anul 1950. Cărți publicate la editurile ALBATROS, CARTEA ROMÂNEASCĂ, EMINESCU: **Intors** (1972); **Odihnă la cîmp** (1979); **Caiet cu poezii** (1981); **Penultimele poeme de dragoste** (1983); **24 de ore pentru destinul României** (1984); **Pînă la capăt și mai departe, vol. I** (1986). Cărți în curs de apariție: **Pînă la capăt și mai departe, vol. II**; **Masa de scris (versuri)**; **Mortii nu mai știu drumul spre casă** (roman, continuarea lucrărilor-document).

Autorul se explică

După apariția lucrării „24 de ore pentru destinul României” (Premiul U.T.C., 1984) EDITURA EMINESCU, în continuarea unei colaborări fericite cu SLAST, mi-a propus elaborarea unui roman-document pe structura reportajului-document sus amintit care să acopere intensitatea istorică a perioadei 24 august — 25 octombrie 1944, respectiv 26 octombrie 1944 — 12 mai 1945.

XVIII. CAPITOL ÎN LUPTA

(3). În după-amiaza zilei de 25 august 1944 reușesc să ajungă pe calea aerului și să debarce la Otopeni întăriri serioase pentru nemți. Soldații veniți erau fie din Moldova, fie din Iugoslavia. Hitleriștii încă mai sperau să repună mina pe București, de astă dată prin luptă. Erau înarmați pînă-n dinți cum se zice și peste toate acestea aveau și mari cantități de armament de care au făcut efectiv risipă. Ceea ce noi nu ne puteam permite. Ba am ajuns, în anumite cazuri, să fim nevoiți a lupta corp la corp — frumoasă intenție dar armamentul nemțesc de azi nu mai era cel de la Mărășești... În special proiectilele nă prea aveau deci în special tunarii au fost nevoiți să ducă astfel de lupte; tunarii secției 2 din bateria 217 antiaeriană și tunarii bateriei 5379 antiaeriene.

Nemții se bătură pînă acum pentru atingerea unui obiectiv vital dar cînd Capitala a fost eliberată au început să se aperse pe ei înșiși, să-și aperse propria piele așa că erau tare furioși și cinoși. Cred că și pentru că nu se gîndiseră niciodată, nu prea erau „educați” să creadă că vor ajunge într-o zi să poarte și astfel de lupte... (Pascu Cosmincă).

În ziua de 25 august, Detașamentul blindat a dus acțiuni de luptă în diferite zone cu scopul de a lichida unele focare de rezistență, care ar fi putut împiedica îndeplinirea misiunii principale — cucerirea aerodromului Otopeni.

Astfel, în cursul dimineții, cîteva mașini blindate însoțite de infanterie au atacat rezistențele hitleriste de la Fabrica de zahăr Chitila, capturînd în curtea fabricii un atelier de reparații auto, peste 50 de autocamioane și peste 100 de prizonieri. Apoi detașamentul a primit ordin să întărească bateriile antiaeriene române amplasate la nord-vest de localitatea Odăile, care erau amenințate să fie încercuite de hitleriști. Pentru îndeplinirea acestei misiuni, comandantul detașamentului a destinat o companie de infanterie, un pluton de mitraliere și cîteva autotururi.

Următorul obiectiv era aerodromul Romeo Popescu. Menținerea acestui aerodrom dădea posibilitatea nemților să aducă întăriri sau să se retragă pe calea aerului ori pe șosea. Acționînd cu hotărîre, tanchiștii români au pus stăpînire pe aerodrom, capturînd cinci tunuri antiaeriene de 20 mm, două tunuri de 50 mm un tun de 80 mm, un depozit de muniții, un mare număr de autocamioane și peste 70 de prizonieri.

În acest timp o companie de infanterie întărită cu autotururi a interceptat șoseaua Mogoșoaia—București—Noi.

În jurul orei 17, detașamentul a trecut la îndeplinirea misiunii sale principale — interceptarea șoselei Ploiești—București și cucerirea aerodromului Otopeni.

Compania de tancuri a detașamentului, comandată de căpitanul Constantin Neagu, iesînd la șosea în dreptul kilometrului 20 a fost împinată de un puternic foc antitanc. O coloană hitleristă compusă din peste 300 de mașini și 3 tunuri de 88 mm se îndrepta spre aerodromul Otopeni. Cu toate că raportul de forțe nu le era favorabil, tanchiștii au atacat din mișcare coloana hitleristă, nimicind peste 30 de mașini și capturînd toate

tunurile antiaeriene. Peste 300 de soldați și ofițeri hitleriști au căzut prizonieri. Tanchiștii români au pus ferm stăpînire pe șoseaua București—Ploiești.

La scurt timp după această situație a fost semnalată o coloană hitleristă ce se îndrepta spre nord. Deschizînd focul prin surprindere, tanchiștii români au nimicind peste 20 de mașini din capul coloanei. S-a încins o luptă aprigă. Hitleriștii adăpostiți în spatele mașinilor, au deschis un foc puternic cu întregul armament automat. Rezistența hitleriștilor a fost înfrîntă de tanchiștii români. Numeroase mașini au fost strivite sub șenilele tancurilor, iar multe altele au fost capturate în stare de funcționare. Cître ora 24 o coloană germană venind dinspre Ploiești, avînd în cap de tun de 88 mm a ajuns în punctul unde șoseaua era interceptată de tanchiștii români. Și această coloană a împărțit soarta celorlalte două.

Pornind la atac, ostașii noștri au mai nimicit 40 de mașini, 20 de cisterne cu benzină de avion și au capturat un mare număr de soldați și ofițeri hitleriști. La sfîrșitul luptei șoseaua era plină de cadavrele soldaților hitleriști și de mașini de tot felul. Inamicul încerca acum să se retragă spre Valea Prahovei. Dar încercarea respectivă s-a lovit de hotărîrea și dirigența de neînfînt a tanchiștilor români care au menținut hotărît în miinile lor această comunicație.

Menținerea șoselei București—Ploiești asigură totodată Detașamentului blindat un aliniament favorabil pentru desfășurarea în continuare a acțiunilor în vederea cuceririi aerodromului.

Aerodromul era puternic apărat de trupele hitleriste. Pe marginea de nord a satului Tunari erau dispuse numeroase tunuri antiaeriene automate care puteau acționa prin tragere terestru în jungla aerodromului. Detașamentul blindat trebuia să rupă cercul de apărare din jurul aerodromului și, după cucerirea lui, să-și îndrepte forțele spre sud pentru nimicirea inamicului de la nord la București.

Atacul a început în dimineața zilei de 26 august. Detașamentul blindat avea în componența sa un batalion de infanterie moto, o companie de tancuri, o baterie de autotururi, o grupare de artilerie și o baterie antitanc de 75 mm. Comandantul detașamentului a adontat un dispozitiv de luptă pe două eşaloane, avînd două companii de infanterie sprijinite pe tancuri în eşalonul întâi și o companie de infanterie în eşalonul doi.

Sub protecția focului de artilerie, tancurile, însoțite de infanterie, au reușit să învâluască pe nord-est aerodromul și să ajungă în marginea satului Otopeni. Conducînd cu iscusință mașinile de luptă, tanchiștii români au pătruns în spațiile pozițiilor antitanc ale inamicului, nimicind sau capturînd tunurile. Bateria de autotururi a surprins pe aerodrom două avioane Gigant care nu reușiseră să decoleze și le-a incendiat. O subunitate inamică de valoare a unei companii întărite, care a încercat să pătrundă din pădurea Băneasa spre pădurea Mogoșoaia, a fost prinsă în focul armamentului automat al companiei din eşalonul doi și al grupării de artilerie și nimicită în întregime. Întreaga suprafață a aerodromului era ținută sub focul direct al tancurilor și au-

M-am apucat bucuros de lucru. Peștru că, dacă proza scoate la gînd adevăruri eterne, proza-document subliniază adevărul mare sau mic al unei epoci date, al unei secunde precise, unice, neumbilic artistic la caracteristicile numitei secunde, devenînd, să-mi fie permisă deplasarea din gîndul concret, gardul care împrejmuește rezervația de adevăr nud a istoriei, paznicul de adevăr. Iar pe mine m-au impresionat întotdeauna, mai mult decît scriitorul care spune ceva, creatorul care arată ceva — adică ceea ce se numește uzual scriitor-cetățean. Am lucrat vreme îndelungată. Pentru că martorii la eveniment nu mai sînt/erau la vîrsta memoriei relaxate și relaxante. Am lucrat fericit. Pentru c-am constatat adesea că mulți gîndiseră cartea mea ca existînd adevărat — și nu există bucurie de scriitor mai mare ca aceea de-a reuși să vii în întîmpinarea fie și doar a unui singur gînd omenesc.

Lucrarea este structurată în două volume. Cel de-al doilea volum urmează să fie propus librărilor de către anul editorial 1997 al EDITURII EMINESCU.

totunurilor detașamentului. Nici un avion inamic nu mai putea decola sau ateriza, prin urmare trupele hitleriste nu mai puteau primi întăriri, nu mai puteau fi aprovizionate și nu se mai puteau retrage pe calea aerului. În urma luptelor purtate de Detașamentul blindat și de celelalte forțe române în ziua de 26 august 1944, trupele hitleriste aflate la nord de București, au fost complet încercuite.

În zorii zilei de 27 august, ofițerii și ostașii români au reluat lupta cu și mai multă hotărîre. Tancurile și autotururile, însoțite de infanterie, au pătruns pe aerodrom și au lichidat ultimele rezistențe ale inamicului. Concomitent, prin acțiunile celorlalte unități militare, au fost nimicite forțele hitleriste din pădurea Băneasa. (Gheorghe Tudor, A.T.)

În ziua de 26 august, la cererea guvernului român, puternice formații de aviație anglo-americeane au bombardat cele două păduri aruncînd mari cantități de bombe. (B.I.)

Erau disperăți nemții de aici dar mai disperăți erau nemții de la Berlin în fața noii stări de lucruri. Astfel nu se explica trimiterarea „călăului Varșovian” Reiner Stahel, de urgență, la Otopeni. Expert în înăbușirea „insurecțiilor”, credea că simpla lui sosire în zona operațiilor poate schimba starea de lucruri existentă: Ba din contră... Nu mai spun că astfel Gerstenberg a fost învins nu numai de București ci chiar de propriul... Berlin. (Pascu Cosmincă).

Școala de subofițeri de jandarmi din Drăgășani, două companii sub comanda căpitanului Ștefan Buturez care, în anul 1940, în fruntea Regimentului de jandarmi pedestri au recucerit postul de radio Băneasa ocupat prin forța armelor de către legionarii iar în 1941 a forțat capitularea legionarilor care se baricadaseră, împreună cu gardienii publici, în baraca acestora din urmă din Șoseaua Bonaparte, deci cu vechi stăgii de luptă antifasciste, a intrat în focul luptei la Băneasa.

Lupta a fost inegală. Un Inamic, incolțit, disperat, dar călît în lupte diverse față-n față cu niște tineri de 19—20 de ani care oricîtă hotărîre de luptă ar fi avut tot nu aveau experiența necesară, nemaipunînd la socoteală armamentul adecvat...

Și cu toate acestea dacă bombardamentul american n-ar fi greșit tirul oprînd înaintarea vijelioasă a elevilor noștri poate că prima zi de luptă în zona amintită, 26 august, ar fi fost și ziua victoriei. Iar cei 3 ofițeri răniți, 27 de elevi morți, 60 de elevi răniți lipsiți de cele mai elementare obiecte — cască de oțel și lopata Lineman, „forța” infanteristului — nu s-ar fi jefit în zadar.

În ziua de 25 august 1944 colonelul Stoichițoiu, comandantul școlii, dă ordin căpitanului Buturez Ștefan să se prezinte cu cele două companii, 1 și 5, la postul de comandă al Grupării Nord al apărării Capitalei unde, așa cum suna ordinul, va primi o misiune: paza malului de sud al lacului Herăstrău.

După o oră și jumătate de mers, ajungînd la destinație, căpitanul Buturez se prezintă generalului Constantin Constantin, comandantul grupării. Acesta îi comunică: misiunea detașamentului s-a schimbat într-o misiune de atac pe care îl va executa a doua zi dimineața, pe stînga șoselei București—Ploiești, avînd ca scop respingerea spre nord a forțelor hitleriste aflate la nord de satul Băneasa și Vila Măreșalului Antonescu.

Căpitanul Buturez raportează că este probabil o confuzie, deoarece Școala nu este o unitate de infanterie înarmată cu armele necesare acestei arme: mitraliere, branduri, etc. Mai mult: nici echipament elementar cu lopeți și căști nu au în dotare. Elevii sînt voluntari veniți din toate armele ca să-și însușească cunoștințele necesare subofițerilor de jandarmi, iar ca armament nu au decît vechea pușcă Mennlicher...

Generalul Constantin în loc să ridice receptorul telefonului pentru a cere Comandamentului Capitalei să trimită armamentul necesar care se găsea în toate magazinele și le-ar fi avut în 2—4 ore... a spus că nu are arme, că are un singur tun cu două proiectile pe care le va trage a doua zi ca să sprijine atacul școlii... Apoi continuă pe alt ton: La Varșovia, pentru libertatea lor, polonezii au luptat cu coase, seceri și topoare...

Răspunsul lui Buturez este prompt: Domnule general, am înțeles, sîntem o unitate de sacrificiu. Dacă țara are nevoie de sacrificiul nostru, ne vom sacrifica. Vom da tot ce avem: viața noastră tinăra!

În dimineața zilei de 26 august generalul Onica, comandantul sectorului Nord dă ordin căpitanului Buturez să atace cu Detașamentul său pe stînga șoselei București—Ploiești și să respingă forțele germane care ocupau poziții la nord de satul Băneasa și Vila Măreșalului.

Nu-i poate da nici un alt detaliu asupra inamicului și nici a unităților învecinate rezumînd totul la o direcție de atac spre un copac înalt pe care i-l arată în depărtare spre nord de Băneasa. Ajuns cu toate măsurile de siguranță în jurul orei 8 în sat, căpitanul Buturez află de la locuitorii comunei că în ziua de 25 august au fost lupte foarte grele pe ambele părți ale șoselei care s-au terminat cu respingerea forțelor române dintre care o unitate de parasuțiști români fusese decimată. Acesta a fost întreg capitalul informativ. Aproape de liziera de nord a satului Băneasa, la aproximativ 100—150 de metri, se aflau bărcile germane în fața cărora bucătarii unității hitleriste pregăteau, la acea oră, masa de prînz a camarazilor lor. Căpitanul Buturez Ștefan nu lasă să-și scape prada. Dă ordin de atac. Focul și baioneta românilor produc panică. Nemții ies din bărci cu și fără arme și fug spre pădure. Puștinii care încearcă o rezistență cad morți sau răniți. Bilanțul întâi: 1 ofițer, 8 subofițeri și mai mulți soldați făcuți prizonieri. Detașamentul trece cu ușurință de bărci și de Vila Măreșalului.

Înaintarea se reia pe arătura care ducea la Școala de Horticultură. Pînă în pădurea Băneasa. Pe această arătură se întîlnește o întreagă rețea de tranșee hitleriste. Atacul tinerilor români este oprit. În acest atac este rănit sublocotenentul Mărcușan. La o oră după asta — un puternic contraatac german. Ne retragem în șanțurile de apără-

re la nord de bărci și Vila Măreșalului. În jurul orei 10 Detașamentul deslănțuie un contraatac serios dar este oprit de focul ucigător venit de la Școala de Horticultură. Compania a 5-a înaintază în stînga căutînd să învâluie dreapta hitleristă. În această acțiune sînt răniți căpitanul Butică, comandantul companiei și sublocotenentul Robu. Detașamentul înaintază cu succes. Al doilea bilanț: 2 ofițeri nemți prizonieri și 15 subofițeri nemți prizonieri.

În plin avînt, în acest plin avînt, deodată apar pe cer sute de avioane de bombardament. Erau anglo-americeane. Din nefericire bombele cad și pe direcția de atac a companiei a 5-a comăne. Ofițerii și-au dat seama de tirul greșit al aliaților, au dat la timp ordinul de repliere, mișcarea s-a făcut la comandă, în mare ordine și precizie dar se pierduse ceva, pentru care va fi nevoie de alte jertfe.

XIX. CAPITOL ÎN CONTINUARE (I).

În seara zilei de 26 august, detașamentul se retrage de pe poziția de atac cu mai puțin de 10 elevi, căzuți în bătălie, cu 3 ofițeri și 40 de elevi răniți. În dimineața zilei de 27 august generalul Onica dă curs raportului colonelului Stoichițoiu și încearcă să înlocuiască Detașamentul de elevi Drăgășani cu o unitate de recruți din Regimentul Mihai Viteazul pe care o suprapune pe dispozitivul de luptă. Acțiunea eșuează. Rămîn pe poziție tot elevii. După retragerea celor din Mihai Viteazul, locotenentul Luchian și sublocotenentul Spețeanu reușesc, printr-un foc precis de mitralieră — primul ca trăgător, al doilea ca observator — să distrugă postul de luptă de la Școala de Horticultură, post înarmat foarte serios cu armament greu care respinsese pînă atunci orice înaintare a românilor. După ora 15 inamicul primește noi întăriri și trece nervos la contraatac.

Detașamentul se retrage pe poziții avantajoase. Dar după două ore, cu noi victime, este nevoit să se retragă și de pe această poziție.

28 august, ora 10. Detașamentul primește ordin să reia atacul care acum se va deslănțui cu toate forțele frontului Nord în scopul cuceririi pădurii Băneasa. Pînă la ora 11 se pătrunde adînc pe latura dintre liziera de nord a satului și pădure, cu aproximația la jumătatea distanței dintre sat și Școala de Horticultură. Între 15—16 se continuă fără pierderi atacul asupra pădurii. La ora 17 trupele române patrulează adînc în pădurea Băneasa. La cîteva sute de metri în interiorul pădurii, ora 18, detașamentul dă primul ordin de regrupare dat fiind că sectorul a fost preluat de unități ale infanteriei române, după care execută ordinul de intrare în cantonament. Misiunea de sacrificiu a fost îndeplinită cu succes. Al treilea bilanț eroic: 3 ofițeri răniți, 21 de elevi morți, 60 de elevi răniți. (C. Anton).

TRENUL TRECE PE SUB FEREAȘTRA

Pe șosea, tăind câteva serpentine, de la Reșița la Bocșa, drumul durează cam vreo sfert de ceas, și după ce te-ai despărțit de citadinismul aproape agresiv al cetății oțelului, intrând în Bocșa, ai impresia că ai pătruns într-un sat. Casele urmează cuminiți axul drumului, iar cele câteva magazine și mica esplanadă din fața consiliului popular ne întăresc convingerea că aici ar fi un oraș. Urmind șoseaua principală, casele se termină brusc, pentru a face loc, pe dreapta, unor hale gigantice ale unei întreprinderi care niciun nu poate aparține de un sat. Pe stînga, ca o sfidare, se văd blocuri recent construite ca și cum orașul ar începe de-aici. Mai apoi, fără nici o avertizare se deschide cîmpul. Și e greu să-ți imaginezi că mai există un oraș în centrul căruia se află pașiști. Nici un semn rutier nu-ți dă de înțeles că Bocșa s-ar fi terminat și tot atât de neașteptat te trezești în fața unei păduri de prefabricate care e tot atât de exotica aici ca un elefant printre ghetari. Continuînd drumul ai o senzație stranie că treci într-un fel prin spatele caselor, de parcă localitatea ar fi atât de întinsă încît a fost nevoie de o șosea de centură. De-abia după intersecția cu calea ferată, așezarea începe să cam pîlpiie și intuiții că nu se va mai extinde mult. Dar chiar și calea ferată apare atît de ciudat, dintre case, lăsînd impresia că niște excentrici ar fi mutat șinele ca să le treacă neapărat trenul prin curte. În sfîrșit, după câteva case răzlețe, apare semnul care în limbaj aviatc s-ar traduce **Bocșa is over.**

În schimb, dacă vii cu trenul, deruta e și mai mare. Prima gară este Bocșa Montană. Fie și Montană! E la fel cum dacă ai merge spre Turnu Măgurele, de pildă, oamenii spun, am ajuns la Turnu. Apoi oricît de lipsit de simț de orientare ai fi, îți dai seama că trenul merge în linie dreaptă și ajunge la Vasiova. Presupun că Bocșa a rămas în urmă. Nici vorbă, apare Bocșa Română, deci tot Bocșa. Și mai e ceva: la Bocșa Română, trenul trece printre case ca o oarecare căruță și oamenii stau la poartă, după vechiul obicei românesc, și nu par deloc mirați. Dar distanța dintre șine și clădiri este incredibil de mică, încît de la fereastra unei case ai putea să-ți comanzi ceva la vagonul restaurant. Ca năuceala să fie completă, mai există încă două halte, în care trenul oprește matematic un minut, halte ce țin tot de Bocșa. Și cu asta, ori cobori în localitate să te dumirești ori, dacă nu ai timp, e mai bine să treci dormind.

TRADIȚIE ȘI SPERANȚĂ

N-a fost ușor, avînd mai multe monografii în față, planul orașului, și ajutorul citorva dintre oamenii reprezentativi ai lui, să mă lămuresc ce e cu Bocșa. În principiu, localitatea s-a constituit pe trei așezări, pe trei inimi care bat, acum, în același ritm: Bocșa Montană, Vasiova și Bocșa Română. Dar lucrurile nu stau chiar așa de simplu, căci fiecare inimă a avut bătaia ei, propriul sistem de împropătare a singelui, vanitatea nedisimulată și tendința de a le supune pe celelalte. Și a fost nevoie de eforturi considerabile pentru a le defini sub același puls. Cîteva date sunt sigure. Prima mențiune documentară a toponimicului Bocșa datează de la 1534 în legătură cu o anumită cetate stăpînită de frații Racoviță. Bănuim că este vorba de o mică fortificație boierească, proprietarii ei fiind și stăpîni asupra mai multor sate de țărani. Această cetate pare a fi nucleul satului care, mai tîrziu, se va numi Bocșa Română. Paralel, mai spre est, se află Vasiova și lansăm supoziția că el ar fi fost un sat de țărani liberi, de vreme ce și-a păstrat autonomia și identitatea față de celelalte așezări neconsensmate de izvoare. Bocșa Montană este pomenită la 1723, în legătură cu înființarea întreprinderii Miniere și a Uzinelor Metalurgice, la ora aceea cele mai avansate din sud-estul Europei, supranumite „polii magnetici ai industriei fierului”. Dealtfel triunghiul Bocșa — Ocna de Fier — Docnecea are o personalitate distinctă, urme de locuire datînd aici, neîntrerupt, încă din neolitic, și relevîndu-se spiritual prin cîteva culturi arheologice remarcabile. Cert e că pe aceste tradiții ale exploatării fierului a apărut aici, în 1717, primul cuptor de topitorie, deci cu mai bine de o jumătate de secol mai vechi decît cel de la Reșița. Condițiile economice — terenul neinundabil, apropierea pădurii, căderea de apă viguroasă — determină proprietarii să-și mute instalațiile la Reșița. Lucrătorii din Bocșa Montană migrează și ei, satul intră în agonie, dar nu dispăre. Sigur este că Bocșa care începeu industria la scară mare se supune fatalității, subordonîndu-se Reșiței. Toate progresele tehnice și sociale vor afecta Reșița, Bocșa rămînd o adunătură de sate heterogene. Tradiția românească se păstrează însă puternic, satul avînd incontestabila lui vitalitate. Așa se face că Banatul, avînd o importanță strategică excepțională, este mereu rivnit de noi cuceritori. Prin secolul al XVI-lea, turcii construiesc aici o cetate ale cărei ruine se pare că mai există pe locul numit Dealul Turcului. Peste două secole, în timpul Mariei Tereza, austriecii construiesc și ei o cetate la Naiverg. Satul se numește acum Bocșa Nouă și face parte din orașul Bocșa. Neavînd o organizare statală destul de puternică, românii se supun în cîmpie, dar se răzvrătesc în munte. Fenomenul haiduciei este endemic pe aceste meleaguri și nu există

putere care să-l extermine. În timpul războiului austro-turc de la 1736—1739, un detașament de haiduci condus de frații Moharu ocupă Bocșa. Cînd se desfașoară revoluția de la 1848, imperialii au aici aceleași dificultăți ca în Apuseni. Numai promisiuni mincinoase îi pot scoate pe luptători din munți. Banatul a vibrat în același ritm cu Marea Unire de la Alba. Pentru că aici se află unul din leagănele primordiale ale românilor.

CÎND POTCOAVA ERA LA MARE CINSTE

Locuită de milenii, atestată de secole, Bocșa își continuă, imperturbabil, existența. Prin 1943, o reorganizare administrativă a reanin Bocșa Montană cu Vasiova, formînd Bocșa Vasiovei. Bocșa Română rămăsese pe de lături. Hibridul n-a rezistat și soarta lui a fost privită ca o implantare artificială. După marile evenimente istorice și transformări sociale de la mijlocul secolului nostru, Bocșa rămăsese un fel de alcătuire suburbană, o anexă a Reșiței. Ion Samfiroiu, secretarul de partid al întreprinderii de Construcții Metalice, care a venit aici prin '53, își amintea că zona Bocșa reprezenta trei sate dispersate ce nu prea comunicau între ele. Ba exista chiar un orgoliu al oamenilor, cum că aparțin de așezări

surcele. În ceea ce privește a doua fabricuță, de unelte agricole, se fabricau pluguri după standardul medieval, grape, iar ca element de inerție, potcoava era la mare cinste, în pofida rulmentului, ceea ce definește, fără echivoc, pretențiile tehnice la acea vreme.

OAMENII AI DATORIEI

Andrei Rus, primarul orașului, se împăca greu cu afirmația că Bocșa ar avea un aspect cam rural. Sunt rațiuni bine întemeiate ca orașul să arate cum arată. Pentru că o gospodărie este și o celulă economică puternică, pe cînd un apartament de bloc este o simplă locuință și atît. Anual, spunea primarul, eu semnez 30—40 autorizații de construcții. Dar avem deja 600 de apartamente și, în curînd, vom ajunge la o mie. Bocșa are acum o unitate morală, dar cele trei entități fizice ale sale, cele trei inimi, s-au păstrat. Astfel Bocșa Română este o puternică zonă industrial-agrară, Vasiova se detașează prin industria forestieră și minieră, iar Bocșa Montană este zona spirituală a orașului, aici aflîndu-se casa de cultură și un liceu. Cu o structură economică complexă, Bocșa este capabilă de industrie în stil mare, dar și agricultura constituie aici o temelie. Practic, s-a valorificat tot ce se poate

exemplare și capabile, niște comuniști autentici, niște veterani care s-au situat în fruntea bătăliei pentru mai bine. Într-adevăr, Bocșa se poate mîndri cu astfel de oameni, mi-a confirmat primarul Andrei Rus. Pentru că tot ce s-a făcut, există și se dezvoltă prin oameni. Oamenii aceștia realmente au cîtorit contemporaneitatea au așezat și ridicat ceea ce există acum în Bocșa. Apoi, primarul a tăcut o clipă incurcat și a privit la dreapta. Păi, zice, să începem cu inginerul Victor Creangă, care a lansat la proporții altădată de neconceput întreprinderea de Construcții Metalice, sufletul orașului. Nu, nu, a zîmbit acesta, despre mine s-a mai scris, și încă recent. Primarul a privit în stînga. Atunci scrieți despre Ion Samfiroiu, secretarul de partid al întreprinderii, care de 33 de ani și-a împletit destinul cu ea și cu al orașului. Nu vorbiți despre mine, a protestat acesta. Mai bine amintiți de inginerul David Brânzei care este de 25 de ani directorul întreprinderii Miniere. Mineru se exploatează aici de secole, rezervele au cam secătuit, și e o mare performanță să valorifici în cantități cerute de secolul XX ce a mai rămas. Dar David Brânzei ține mina vie. Să nu uităm de inginerul Alexandru Davidescu, a inter-venit primarul, directorul U.F.E.T.-ului încă de la înființare, ce a contribuit enorm la dezvoltarea lui. Mai e și maistrul Mihai Buriuc, cel care a ținut neapărat să facă o secție de mobilă în Bocșa și a reușit. Să-i mai amintiți pe șefii de ocoale silvice George Rotaru și Ilie Tismănuș, precum și pe Nicolae Cătunaru, directorul întreprinderii Comerciale de Stat Mixte. În două decenii, comerțul a crescut la Bocșa de peste 20 de ori. O figură remarcabilă este Pătru Vardan care a făcut aici primele întovărășiri, apoi a fost primar și, după aceea, primul președinte al C.A.P. Mai sunt demni de citat doctorul Mihai Schmit, ce a pus bazele spitalului orășenesc, profesorul Iosif Olischwander care a transformat școala profesională în liceu industrial, inginerul Oswald Keller care a făcut faima întreprinderii „Avicola” sau Nicolae Ionescu, șeful unei autobaze model ce a dat un ajutor substanțial ridicării orașului. Și mai sunt și alții, spunea cu o oarecare părere de rău primarul, Andrei Rus, n-o să-i puteți cuprinde pe toți. Dar aceștia, în primul rînd aceștia, sunt oamenii care au conceput Bocșa de astăzi, nu numai au gîndit-o, dar au și făurit-o.

RESPIRAȚIA GIGANTULUI

Dacă are trei inimi sentimentale, Bocșa e inzestrată, de fapt, cu o singură pompă gigantică ce reglează pulsul întregii așezări. Căci nu se poate vorbi despre Bocșa fără a aminti, măcar în trecăt, de colosul numit întreprinderea de Construcții Metalice. Și nici nu se poate afirma precis dacă uzina este supusă orașului sau, dacă nu cumva, orașul este el însuși o anexă a uzinei. Cert e că din cei 9 000 de oameni ai muncii, peste 5 000 lucrează în uzină și probabil că nu există familie care să nu aibă un membru în uzină. Iar din producția de 1,3 miliarde lei a orașului, 1,15 miliarde revin uzinei. Ponderea este, deci, covîrsitoare.

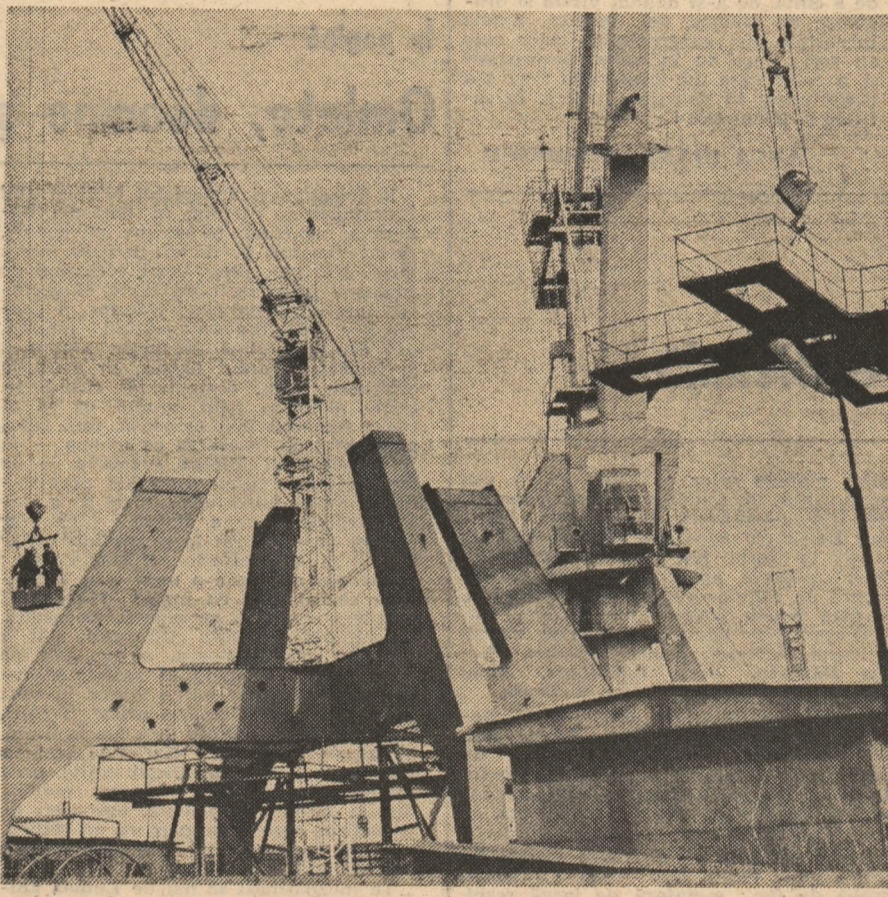
Întreprinderea de Construcții Metalice s-a înființat în 1952 și lucra, la început, alcătuită simplu cum ar fi console, schele, elemente de imbinări etc. Estacadele se produceau sub cerul liber. Sigur că, pe măsura trecerii timpului, a ridicării nivelului economic al țării, complexitatea produselor a crescut. Dar adevărata explozie tehnologică a apărut abia în ultimul deceniu. I.C.M. a devenit un fel de uzină mamă, autoare de platforme industriale complete, de fabrici întregi. Așa sunt Fabrica de Tevi Roman, întreprinderea de Feroaliaje Tulcea, platforma chimică de la Năvodari, fabricile de aluminiu de la Oradea și Slatina, mai multe fabrici de zahăr, elemente de construcții metalice la întreprinderea de Mașini Grele București, la hidrocentralele de la Porțile de Fier, la Reșița, pînă și la „23 August”. Produse pornite de la I.C.M. Bocșa implantate prin mai toate colțurile țării sunt piloni ai unei dezvoltări industriale fără precedent, ai măreției tehnice care va crea, la rîndul ei, altă măreție. De aici pleacă acum marcarele turn portuare, excavatoare miniere gigant, construcții pentru hidrocentrale, elemente pentru amenajări hidrografice, aerogeneratoare, stîlpi de înaltă tensiune, porțile metroului sau chiar poduri întregi. Aproape că nu există oraș în România, angrenat în industria grea, care să nu datoreze ceva Bocșei. Dar Bocșa și-a răspîndit semnătura pe toate meridianele, emblema firmei găsîndu-se în 31 de țări de pe patru continente.

Firește că prestigiul și dezvoltarea întreprinderii sunt susținute de oamenii ei, de echipe întregi care au crescut în uzină și a căror viață s-a identificat cu a ei. Dar I.C.M. are deja pregătît schimbul de miine în cei două mii de tineri. Actualmente, preocupările sunt aici de a se introduce întreaga producție pe calculator, pentru a fi perfect controlată, iar pretențiile se manifestă prin aceeași verticalitate spectaculoasă ce caracterizează respirația unui gigant. Ca să dăm un singur exemplu, anul trecut productivitatea muncii a crescut cu 35 000 de lei pe om, cifra fiind semnificativă pentru proporțiile cu care se lucrează aici.

Este limpede acum de unde pornește suflul Bocșei, iar cele trei inimi bat la unison în ritmul frenetic al contemporaneității.

IULIAN COSTANDACHE

BOCȘA — orașul cu trei inimi și un singur puls

diferite. Localitatea era realmente rurală și vitele mergeau pe stradă fără prejurdecăți. Între cele trei sate se aflau terenuri virane și nimeni nu-și putea imagina că, vreodată, ele s-ar putea uni. Printre exploatarea miniere circulau un tren cu linie îngustă, numit „Bocșița”, și el era un fel de lichid comunicant care unea așezările, ceea ce nu excludea identitatea fiecăreia. Paradoxul se manifesta prin faptul că aici opeau trenii accelerate și patru personale, dar oamenii mergeau mai mult pe jos și era chiar o rusine să te urci în tren ca să ajungi de la Bocșa la Bocșa. Dar era și mare concurență și emulație între sate. Se făceau întreceri între coruri, formații de dans, de teatru și sportive. Un meci de fotbal semăna cu carnavalul de la Rio. Sporterii plecau dintr-un sat în altul cu pancarde, drapele, portretele jucătorilor, scandînd neconținut pe drum, apoi, în funcție de rezultat ori se retrăgeau în tăcere și disoluție ca armata lui Napoleon în Rusia ori își trimbătau triumful, cîștigînd noi adepți, ca și cum ar fi fost un Austerlitz local. Bocșa își păstra, în continuare, înfățișarea rurală. Casele erau frumoase dar mici, gospodăriile prosperu aproape clandestin și, inghesuite una în alta, nu trezeau suspiciuni, așa că Bocșa își împlinea menirea cu mare grație, rezistînd tuturor presiunilor. Magazine erau puține și articolele de cumpărat erau mai curînd de lux, nu o necesitate. Pe vremea aceea, exista și uzina care consta, de fapt, din două fabricuțe. Una numită Fabrica de Poduri care, ne imaginăm, făcea un fel de punți peste vaduri. Nu că Bocșa n-ar fi avut ingineri care să conceapă deschideri peste Bosfor sau chiar arce peste Gibraltar, dar atunci, investițiile erau atît de meschine, încît reprezenta o mare virtuozitate tehnică să faci un pod din

valorifica, tot ce putea să devină productiv a fost făcut rentabil. Și nu există nici o jenă și nici un complex, de exemplu, ca pe lîngă un colos cum este întreprinderea de Construcții Metalice, care lucrează cu mii de tone de metal, să mai ființeze încă o fabricuță care să se ocupe cu recuperarea și prelucrarea metalelor sau încă niște ateliere de construcții metalice ale Cooperativei „Izvorul” ce nu se lasă copleșită de firma de alături și colaborează cu industria mare. Bunăoară, unitatea Dația-service nu s-a mulțumit numai cu reparații și a trecut la fabricația de serie a unor repere. Consiliul popular nu s-a lăsat mai prejos, a construit o seră și a înființat o secție de dale și tuburi pentru populație. La Bocșa mai există o moară de mare capacitate și o fabrică de piine care aprovizionează chiar și Reșița. Gradul de civilizație al unui oraș se mai poate defini și prin servicii. Iar Bocșa nu duce lipsă de ateliere pentru deservirea populației, de confecții, de încălțăminte, covoare, spălătorie chimică, o unitate de sucuri și sifoane. Fără prejudecăți gospodăriile populației dețin animale și există un plan respectabil de contractări. Agricultura mare este de dată recentă, dar nu se poate spune că a rămas în urma industriei. Se află aici ferme model ale unui I.A.S., ale unui C.A.P. și o stațiune de mecanizare. Întreprinderea „Avicola” este renunată în județ. Astfel că, din punct de vedere economic, Bocșa se sustine singură și dă țării foarte mult.

OAMENII AI DATORIEI

Data fiind dezvoltarea economică spectaculoasă a localității, mi-am dat seama că aici trebuie să fi existat un nucleu de oameni deosebiți, niște conștiințe

Cuceritoare și emoționante

Am ascultat printre recente apariții **Electrecord** (ce fac parte dintr-o listă impresionantă, repartizată pe serii și cicluri — un loc important revenind tinerilor interpreți și compozitori) citeva cu totul deosebite, ce trezesc puternice rezonanțe.

Nu se exagerează atunci când se vorbește despre **George Enescu** în termeni de legendă; știm ce înseamnă marele muzician pentru arta românească și universală, trecerea anilor conferindu-i valoarea una dintre miturile culturii noastre. Cunoaștem — e adevărat, prea puțin — portretul compozitorului Enescu, citim despre interpretul și pedagogul Enescu, dar cit de puțin mai sint aceia care l-au auzit cîntînd pe violonistul celebru în prima jumătate a veacului acesta! Iată de ce discul avînd ca generic „**Inregistrări istorice**”, reunind toate imprimările realizate în Statele Unite pentru firma Columbia constituie un eveniment în adevăratul sens al cuvîntului.

Muzica pe care violonistul o dezvăluie e copleșitoare prin simplitatea și firescul desăvîrșirii, lăsîndu-ți impresia că pătrunzi într-o lume a adevărilor fără de tăgadă, rostite cu naturaletă și limpezimea celui care recunoaște esențele și le transformă în lumina artei, dăruindu-le celor din jur. Capodopere și pagini care sint departe de acest statut sint inobilate prin puritatea tălmăcirii, prin căldura sunetului (strălucitor și „dulce”, așa cum ani de-a rînd era catalogat glasul violii lui Menuhin, discipolul maestrului care a preluat ceva din această vrajă), prin claritatea și eleganța conducerii expresive. În **Poemul** de Ernest Chausson Enescu nu interpretează, ci cîntă, șoptește, declamă pe alocuri — într-un cuvînt: trăiește. **Largo** din **Sonata de Pugnani** respira sub arculus enescian, **La Follia** de Corelli și **Sonata** de Händel își înalță cu sobrietate și presanță arhitectura fin diferențiată, miniaturile

de Kreisler, Beethoven, d'Ambrosio, Wagner își împletesc „broderia” sonoră din virtuozitate și lirism, sugerînd parcă ceva din grația și fragilitatea portelanurilor imaginete prin secolul XVIII. Frazarea, timbrul, coloritul nuanțelor violii înrobesc auzul, estompînd deopotrivă acompaniamentul pianistic (datorat lui S. Schlüssel și E. C. Harris) și imperfecțiunile tehnice ale unora dintre imprimări.

Prin noul disc dedicat **Corului de copii al Radioteleviziunii** — dirijat de **Eugenia Văcărescu-Necula** — ni se înfățișează de fapt viitorul. Fiecare cristalin al acestor glasuri răsună cu spontaneitate și exuberanță, cu vioiciune și candoare, cu acea sinceritate a expresiei și gingășie stimulate de repertoriul atrăgător, ales cu grijă. Întreg universul copilăriei, cu bucuriile și visurile sale, cu amintirile și evocările lui, cu fantezia și prospețimea ce-l caracterizează (și nu numai atît) se află parcă gravat în armoniile oferite de acest ansamblu sudat cu mizală, stîfuind detalii și zugrăvind tablouri multicolore. Bach și Handel — partituri a căror vigoare și maiestuoasă seriozitate se relevă cu pregnanță, Mozart și Schubert — momente conturate cu seninătate și delicatețe, se alătură unora dintre numele cele mai cunoscute ale creației corale românești destinate copiilor, printre acestea numărîndu-se: Alexandru Pașcanu, Laurențiu Profeta, Liviu Comes, Dan Voiculescu, într-un „mozaic” sonor ce reflectă în egală măsură calitățile interpretelor, minuțioasa lor pregătire și evidentă bucurie de a cînta, de a-și oglindi vîrsta și dragostea de frumos, de muzică. Există încrustate aici generozitatea celor care au scris, care au îndrumat și pregătît și a celor care au interpretat; ea s-a materializat în valoare artistică, în calitate și frumusețe!

ANCA IOANA ANDRIESCU

Fără ierarhii, despre bienală

Pictura și sculptura bienalei '86 deschisă la Dalles are suiri și coborîșuri, spuneam. Un optimist ar fi fericit cu suma celor bune, dar ce cronicar al evenimentelor artistice își poate permite luxul de a fi optimist?!

Între bine și rău, între frumos și urît (chiar!), între succes și eșec, între împlinire și ratare, bienala stă ca un necesar moment de confruntare cu publicul.

Pictura istorică evocîndu-l pe Mircea cel Mare (Ioan Bogdan Scărlătescu sau Vasile Pop Negrețeanu) stă alături de un tip nou de înțelegere al peisajului natural (Mihai Ispas — „Hotar”) sau citadin (Romana Ganea — „Reconstrucție”). În timp ce A. M. Agrippa se rafinează la nestîrșit pe gris-uri, devenind tot mai subtil, Dan Constantinescu, grisează parcă, de-astă dată excesiv, dar îl salvează atmosfera. Lucian Cioabă atinge punctele acute ale unui drum cu rost intelectual vîdit, și demn de interes, un altul — Nicolae Munteanu „descifrează” azi un document de ieri. Cătălin Guguianu „citeste” un semn cotidian. Percutant, incitant, este contextul în care Paula Ribaru introduce semnele și emblemele civilizației actuale, repere vizuale într-o biografie interioară a obiectelor. Horea Pastina, Ștefan Rămănceanu și Mihai Sărbulescu sint prezenți cu lucrări — unele văzute, altele mai noi — dar în spiritul cercetării naturii, vegetalului și peisajului.

Vasile Grigore, Ion Pașca, Ion Sălișteanu (cu un inedit accent elegiac mergînd pînă la dramatic), Dimitrie Grigoraș sau Dan Hatmanu aduc în expoziție statornicia binefăcătoare a stilului matur, a certitudinii „clasicismului” pe care acești maeștri ai artei plastice românești l-au întronat mai de mult. Dincolo de ei se-nșiră o suită de tineri captivanți. Exemplu, Petre Lucaei, în vîdit progres — Carmen Lucaei, suav-rafinată — Emilia Pop, merituosă Dana Gulută, stupefiant în precizia manieristă a evocării detaliului microscopic — Pavel Veres, foarte bun Răzvan Ionescu, buni Ioan Neguș, ca și Doina Molescu ori Luminița Tudor. Nicolae Blei însă riscă să se citeze singur într-o gamă ușor dulceagă.

Plină de fior și mister este compoziția lui Ștefan Câlcea — „Vînzătorul de case” după cum demn de tinut minte este „Dialogul” lui Vasile Gheorghiu, sau compoziția lui Serghei Niculescu-Mizil într-un nou regim cromatic.

Profund și cu o mare încercătură de gînd, rod și rost al meditațiilor sfichiuite de cite-un fulger de inspirație, stau François Pamfil de-a dreapta și Marin Gherasim de-a stînga, iar între ei, cu temeinicia alături — Mattis Waldemar.

Fără ierarhii și, deci, fără supărare,

notez numele celor ce acum mi se par remarcabili în sculptură: Ion Irimescu, Gh. Iiescu-Călinești, Victor Gaga, Aurelian Boles (cu accentele figurativului de sfîrșit de secol 19), Vladimir Predescu (gest categoric, apel drastic, emoție și putere de convingere), Radu Dămăceanu, Nicolae Kruch (cultivîndu-și dulcele stil renascentist în bassorelieu), Pater Viorel, Wilhelm Demeter, Gabriel Popian, Mircea Dănescu, Dinu Rădulescu, Alina Enache, Bela Sakats, Ștefan Kelemen.

Din grupul tinerilor, din păcate, Romelo Pervolovici, Narcia Teodoreanu, Claudiu Filimon, Bogdan Hojbotă nu spun nimic în plus; lucrările lor le-am văzut în repetate rînduri, le-am comentat, și, ceea ce ar trebui adăugat azi, ar fi îndemnul de a-și depăși acest „ieri”.

O sinteză plastică de mare vigoare și frumusețe realizează Vlad Ciobanu, probă de foc; metaforă de largă respirație exprimată într-un pumn de piatră, nu foarte departe de ceea ce încearcă și reușește la rîndul său, Corneliu Tache. Portretul mi se pare a sta, în mod inexplicabil, alarmant de rău. Totodată, supărătoare mi se pare insistența apelare la motivul chipului bacovian ajungîndu-se la o postură de loc indicată: cea de „teren de încercare” (măcar de-ar fi soldate cu efigii comemorative!). De ce trebuie să fie chinuîtă urma trecerii, prin viață a poetului, de ce este evocată exclusiv suferința unui trup pur și simplu din plăcerea de a realiza o fizionomie schimonosită și neinspirat realizată; numărul mare de „bacovia” ratați în fei și chip mi se pare o lezare a însăși memoriei acestuia ca și imaginea altor cărturari a căror platitudine exasperantă era mai bine să rămînă în taina ateleului și nu în centrul atenției. Nimeni nu e vinovat că ratează un portret, dar e responsabil de gestul aducerii în fața publicului a unei viziuni care, în loc să emoționeze sau să omagieze omul, stîrnete mirare și jenă.

După cum, uimitoare prin „curaj”, mi se pare plagierea tale-quala a motivelor brăncușiene, cu aer de originalitate, la care recurg unii autori.

Aș mai fi zăbovit asupra multor altor creații, dacă aș fi știut cui aparțin dar, „entuziasmul” unor „colegi” în fața lor a mers atît de departe încît, nu s-au putut abține să nu le smulgă și etichetele de pe socluri ori de pe panouri.

Numai că, și fără etichete, lucrările bune n-au rămas în anonimat. Ciudată e însă exactitatea cu care numai cele remarcabile au suferit acest tratament, ca o modernă damnatio memoriae.

Ceea ce înseamnă că ierarhia valorilor există.

SIMONA VĂRZARU

Starea folclorului (III)

Dar să nu limităm analiza noastră la monumentalul solist Sabău, fiindcă nu e singurul cum nici procedul lui de a mistifica folclorul nu e singular. Se practică adesea pe melodii de folclor autentic sau „compuse” în stil folcloric — să se mixeze cele mai aberante texte. Pline de vulgarități specifice locuitorilor mahalalei de tristă amintire, decolate, licențioase într-un cuvînt. Avem exemplul unui recent șlagăr ce circula la subsof (în underground) în pivniță, da e mai bine zis șlagăr de pivniță: „Lasă-mă mîndruță / lasă-mă să mor / C'am să vin diseară / La televizor”. Pardon, scuzați. Sau alți solști ce se cred deja personaje legendare își fac textele autobiografice punîndu-le în circulație ca pe o nouă legendă, introducîndu-se prin efracție în textele folclorice alături de haiduci, lăutari celebri și oameni de bine. S-a ajuns astfel ca la un divorț între doi solști celebri, să se lanseze un cîntec polemic în care o ciocirile s-a mîritat c-un mierloi, sau cînd s-a lansat zvonul că „marele cîntăreț” ar fi fost pedepsit pentru ceva, a și apărut textul următor: „Măi Marie, măi Marie / Eu mă duc la pușcărie / Vinde mașina și casa / Eu mă duc să-mi fac pedepsa / (...) Bani mei muncii cu gura / Mi i-a luat procuratura / Cine s-aștepta să fie / X-ulescu-n pușcărie / X-ulescu-n tribunal / Maria pe litoral” etc., etc. Observați că prin mistificarea folclorului se poate ajunge chiar și în fața instanței, calomniile folclorice versificate devenind aproape depoziii.

GEORGE STANCA

Omlete, doamne și zăpezi

I. **Selezionezi materialul bibliografic!** Ingrămădirea cărților în teancuri halandale, pe masă, pe scaune, pe podele, printre vrafuri de rochii, în vase foarte largi, sub pat, peste cești zdravene de teracotă, pline cu zațul uscat al vechilor cafele, pe pervazul interior al geamurilor (crescînd sau scăzînd lumina, din capriciu, după grosimea, lungimea și lățimea tomului extras, în amiezile orbitoare; sau, dimpotrivă, cîntînd, în zilele ploioase, unul anume, ca să ai sticla ferestrei mai ochioasă, mai gales străbătută de inserarea ce începe — ca în posibilele lui Mircea Ivănescu — de dimineață); răspîndirea lor pretutindeni, într-o dulce nepăsare și ușor tragic neputință de a stabili (dar s-ar ajunge ca adevărat la o „ordine” între cărți?) un loc definitiv fiecărui volum; aruncarea nervoasă a unui text ce trebuie căutat apoi cu lunile (fiindcă și cărțile-s sensibile, se supără, se ascund, nu suportă antipatia cititorului, sint și perfide, răzbnătoare, au viclenii de femeie, te determină să suferi, să regreti, să oftezi mereu cu gîndul la ele); răvășirea febrilă a desigurilor livești, inferibintat de dorința de a lua în brațe, să zicem pe Anna Karenina sau pe Odette de Crécy; în sfîrșit multe, prea multe, imposibil de enumerat motive, duc la intîlniri delicioase, apropieri de coperti pe care îți scaperi, ca un chibrit, fără să fi bănuit cu o secundă înainte ce vei păți, sufletul!

Te încapăținezi să dai de Lumea animalelor lui Bruch (cărții impozant însă, iată! brusc volatilizat în mușuroalele păginoase ale încăperii), zărești în schimb Lumea literaturii!, poi mina, distrat, pe Eșul englez (II. De la Lamb

Practic există la noi o pleiadă întreagă de solști (din păcate populari și susținuți de solidă publicitate) care nu mai au în repertoriul lor decît citeva piese autentice, restul fiind surogate inventate de ei în „stil” popular românesc. Adică melodia „sună” a românească, e construită cu elemente românești dar n-are o zonă clară de origine, ea fiind o compilație cu iz național. Faptul că ele circula oficial și „prind” la public ne face să credem că ne aflăm în fața unui fenomen greu de stăvilit.

În fond am plecat cu aceste rînduri de la industrializare și iată că într-o țară ca Statele Unite s-a ajuns aici, la o muzică „națională” — la uniformizarea folclorului de zonă sub forma country & western sau altfel spus muzică de țară. O apă și un pămînt adică, desi noi credem că apa de la Saru Dornei nu-i la fel cu cea din Ferentari. Cred de aceea că în prezent la noi noțiunea de „folclor” nu mai acoperă o realitate, denaturînd-o chiar — astfel încît mai normal ar fi ca acel „folclor” făcut, cu iz național popular în rîndurile spectatorilor însă, să poarte denumirea de „muzică populară”. Ca să fim mai elocvenți vom pune la „folclor” cîntecule aduse de Vicoveanca, Domnica Trop, Maria Surupatu, Dindiri, Floricile din Bihor, Petreșii, Titiana Mihali, Sava Negrean etc. și la muzică populară pe Dolănescu & Co, Sabău, Viorel Costin, Maria Cornescu, Nelu Bălăsoiu etc. Dorită sau nu această departajare este impusă de situația de fapt.

GEORGE STANCA

la Huxley), îl deschizi absolut întimplător la pag. 305, recitești Cum se prepară o omletă din cauză că observi niște sublinieri de acum cîțiva ani: „...două ouă de mesean ar rămîne regula de aur a Omletei”; „O astfel de omletă poate fi pe drept cuvînt numită O.P., adică: Omleta Paradisului”. Silabisesti titlul următor, **Introducere în arta de a pictisi**, îl abandonezi pe **Hillaire Belloc**; parcă ai încerca, așa, la noroc, un volum din **Cartea celor o mie și una de nopți** (și hirtia ce le învelește are aceeași culoare!) Înhați, cu stupoare, „Opelele complete ale magistrului François Villon tălmăcite, prezentate și adnotate de Neculai Chiriac”. Desigur, nu te lasă inima să nu-ți treci ochii, nostalgic, peste **Balada doamnelor din alte vremuri**. Diavolul te împinge să răsfoiești și notele. Bineînțeles, cazi pe cea care dă o parte din traducerea celebrei balade. Versul ce se repetă sfîșietor îți amintește că **Arghezi** are o poezie **François Villon**. Aventura continuă. Scotocesti, spargi pahare cu echilibru precar, se rostogolesc intruabil seturi de creioane chinezești ascuțite cu pasiune, te tai în lame, răstorni vreo zece **Slavici** din colecția **Scritori români** peste **Ion Cristoiu** și **Ion (Rebreanu)** și descoperi, năucit, un **Pseudokinegheticos**, ediție de lux, deschis vrăjitoarea la pag. 205, unde, asta-i situația, strălucește în franțuzește și românește prima strofă a aceleiași balade!! **Arghezi**? Il depistezi dintr-odată, între perete și noptieră, căzut proaspăt și voios. Cu coada de lemn a unei măture...

EMIL BRUMARU

De ce scriem reportaj

În ce gen literar se inscrie oare cartea Sănzianei Pop „Scrisori din linia întâi” publicată la Editura Eminescu?

Am citit „Scrisorile din linia întâi” (și linia întâi este linia tuturor celor ce trăiesc cu intensitate, care nu se prefac și nu mimează) entuziasmată (aceasta este starea pe care țiu-o impune scrisul Sănzianei Pop) și m-am apucat să trag liniore pe hirtie: învățături pentru orice reporter, desprînse din felul în care a fost simțită, trăită, imaginată și pînă la urmă scrisă această carte. Deci ce face Sănziana Pop?

1. Se apropie de realitate fără prejudecăți, fără teama ipoteticelor „Jocuri comune”: mina, șantierul, canalul Dunăre — Marea Neagră, copiii din Vulturești, zootehniștii de la Bistrița, Bicazul, deci locuri umblate, răscolite de generații de reporteri în căutare de excepțional. Și-n toate locurile acestea autoarea ne comunică totuși ceva unic, nemaivăzut și nemaiauzit.

2. Filtrează totul, fără sfială („topînd ca un lasser pudcarea și prejudecățile”) prin sublima, nespuse de frumoasa grilă a propriului ei suflet.

3. Își dă voie să se entuziasmeze,

să-și amintească nostalgic, să se emoționeze, să participe, să simtă, să trăiască. Și cred că aici e cheia reportajului în general: în capacitatea de a trăi, nu de a mima, nu de-a-ți imagina că trăiești.

4. Descrie cu vocație, fără pic de inhibiție la gîndul că azi aparatul de filmat ar zădărnici sublim, desigur, pagini întregi de descriere. Și o „descriciere” a sa este, să recunoaștem, memorabilă.

5. Are prin buzunare, bine ascunse, cheițe gnomiche felurite și cînd pune un „diagnostic” simți așa, prin sîra spinării o căldură, o emoție. (O izbucnire în delir a esențelor transformă aerul în clorofilă și colorează cerul în verde deschis.)

6. Miza cea mare este dialogul (aici se simte și gingașă amprentă a televiziunii), dialogul ca un meci de ping-pong dar pe o masă de cristal, cu filele din dantelă fină și mingi de nucleu încă verzi și parfumate.

Îți vine să te ridici în picioare și să răspunzi cu mina pe inimă unei întrebări nevăzute: scriem reportaj pentru că iubim viața.

CLEOPATRA LORINȚIU

Criticul tinăr în căutarea spiritului tutelar

Ar fi nedrept să trecem sub tăcere interesul susținut manifestat de criticii tineri față de nouitate. Prețuirea lor se îndreaptă înțelegătoare de rosturile fecunde ale noului către funcțiile sale de ferment. Nu le micșorăm de fel afirmând că ele se topesc, dacă putem spune așa, în cele asumate protector de clasicitatea valorilor cu care nouitatea stă, prin schimbul cultural, în activ dialog.

Când am relevat cum acționează modelul tutelar, pentru criticul aflat la început de drum nu am uitat că acest model servește pe criterii de vîrstă, de afinități și de stabilitate spirituală intrinsecă la promovarea entuziasmului față de fenomenul literar. Exemplele se cunosc. Ele sînt suficient de dove-ditoare. Cu mină sigură Maioreșu a înțeles și apărut clasicitatea — încă generatoare de dezacorduri — în anii primei apariții a genului eminescian. La fel stau lucrurile cu distincția impusă de același critic dreptei clasări a lui Vasile Alecsandri, privit drept poetul realității etnice (ca produs al incitației prin asimilare). Intră aici în discuție distanța între Alecsandri și Eminescu, aceasta, prin geniala forță de expansiune a romantismului său, în stare să depă-

șească tipul de sensibilitate al tradiției artistice germane cu care a coexistat antinomic.

Dar atitudinea de rapidă, optimă clasicizare a marilor creatori devine prin ea însăși condiția din care se revedică nouitatea, vreau să zic nota specifică a mișcării literare vii. Orice am spune despre Nichita Stănescu, anii lui de ucenicie, cu osebire cei de căutare, lasă libere trimiteri spre simbolismul românesc și spre avangardism. Ion Barbu, bine privit în anii '30, nu viola în sensul inovării tradiției (ca poet ermetic) caracterul revoluționar al căutărilor unui șir întreg de inovatori precum Arghezi, Bacovia, Dan Botta, L. Blaga, M. Davidescu, în linia post-simbolismului. Faptul că toți scriitorii cu adevărat novatori de după 1920 se bucură de comentarii favorabile din partea criticilor, (sau eseiștilor), tineri a timpului, precum Tudor Vianu, F. Aderca, Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu poate fi interpretat drept o probă că în ochii lor se schița o mișcare de apropiere între spațiul stilistic al fantaziștilor și avangardiștilor cu cel al realiștilor și descriptivilor.

Destinul critic reciclează prin viziune

nea pe care o adoptă tinerii o formulă plină de inventivitate față de convenții. Așa stînd lucrurile nouitatea este percepută, de fiecare dată, mai întii la nivelul atitudinii, apoi și la cel al expresiei. Ca atitudine, ca stare de spirit nouitatea, inovația devin un mod de a angaja căi noi de dinamizare, de susținere a acțiunii imaginare. Cînd un Marin Sorescu, un Nichita Stănescu, un Mircea Dinescu, Mircea Cărtărescu, Elena Ștefci (ca să rezum într-o paranteză nevoia de schimbare) se plasează fiecare pe o poziție a lirismului, consecințele se definesc convingător. De la Ilarie Voronca încoace modernismul a trecut prin diverse experiențe, iar unii critici de poezie ca Ion Pop, Petre Poantă, Sever Avram, au semnalat, după împrejurări, cum în procesul de metamorfozare a discursului poetic Nichita Stănescu s-a întors la Ion Barbu cînd postulează o poezie așa zicînd impersonală, iar Mircea Cărtărescu cu maniera sa aluvionară (de suprapunere a stratului erotic peste un altul să-l numim intelectual s.a.m.d.) reia o posibilitate de rostire experimentată încă de Ilarie Voronca, după 1930.

Înainte de a stărui asupra ideii dintru început să menționăm că vocile distincte pe care le revelează momentul poetic actual fac și mai vizibilă relația de adîncime dintre clasicitate și nouitate. Spunem că prima o pregătește și o înzestrează pe a doua. În context sînt ca două versiuni remarcabile nuanțate ale spiritului creator. Și de aceea ar fi fără sens să le vedem scoțînd săbiile ca să se confrunte. Pentru cei care urmăresc evenimentele de zi cu zi ale vieții literare constituie o sursă de satisfacție modul în care criticii tineri cuprind în raza analizei lor, fără prejudecăți, și gustul clasic deși,

vădit, ei înclină în favoarea formării personalităților novatoare.

Cu toate că nu pot întocmi aici (din lipsă de spațiu) o listă orientativă completă, menționez pentru prezența lor complexă pe Alex. Ștefănescu, Dan C. Mihăilescu, Ioan Simuț, Cristian Livescu.

Contribuțiile critice semnate de Dinu Flămînd despre G. Bacovia, de Ioan Holban la Hortensia Papadat Bengescu, de Mihail Dascal la Cezar Petrescu relevă că instrumentarul critic, stimulată de punctele de foc ale recepției, a cîștigat în rafinament și nu a pierdut din forța de sistematizare a altor cercetători, în dubla lor postură de editori și exegeți. Încît dacă, după cum nota Goethe, clasic nu înseamnă vechi cît senin și puternic și sănătos, novator, adică mobil ca suflu și impetuos ca improspătare, clasic mai înseamnă și altfel așezat în raport cu temperamentul, cu limbajul, cu imagismul, cu elementul emoțional.

În marele avantaj al criticii tinere legăturile ei cu trecutul, cu spiritele tutelare nu se mărginesc la simpla revitalizare sau imitare a citorva magistri. Aportul este mai profund și mai promițător; el demonstrează totodată perfectă circularitate a clasicității și inovației, traiectul lor bine conturat subteran avînd darul să se sprijine pe o motivație comună. Ca și cum nouitatea, pe vremuri, a fenomenului arghezian receptat de conștiința critică avea să fie primită și de conștiința publică după ce talentul artistului transformă în consacrare armonia modernă a unei clasicizări de expresie rebelă și de emoție tulburătoare.

HENRI ZALIS

ANCHETA NOASTRĂ Adevărul despre Școala de literatură

Alexandra Indrieș

Un poet vîrstnic din urbea noastră își dăruise producțiile unei eleve, care a și fost trimisă la primul curs pentru cenaculiști organizat de Școala de literatură, unde s-a și descoperit fraudă. Despre concursul Scriitorii bănașeni nu s-a mai auzit nimic, fusese — cum aveam să aflăm tot ulterior — un test pentru a propune „tinere talente” la instituția de care ne ocupăm. După absolvirea liceului, am dat examen de admitere la Științe juridice, la Cluj, unde am reușit, elevă silitoare fiind, pe primul loc. Vroiam să devin nimeni mai mult nimeni mai puțin decît — o, ironie a sorții! — procuror. Fericită, m-am întors acasă. Trebuie să mărturisesc că am avut oroare de cariera didactică, poate fiindcă profesora mea de română din liceu, în ciuda — sau din cauza? — succeselor mele literare, mă persecuta în fel și chip, sau poate doar fiindcă sînt lipsită de talent pedagogic, nu știu. La scurt timp, am fost anunțată că am fost propusă pentru Școala de literatură, eu și un băiat, care însă a fost respins la examinarea de la București. Mi-am scormonit memoria, dar nu mai știu cine ne-a anunțat: tot Vičenție Ardelanu? Altcineva? Îmi amintesc vag și de prezența lui Gheorghe Achiței, arădean, pare-mi-se, și el, cu cîțiva ani mai mare decît mine, dar nu mai știu dacă era emisar al Capitalei sau doar sfătuitor. Bruce mi-am amintit, prin asociație cu inițiala A, de unul din cei mai interesanți colegi ai noștri, pe care ar fi fost de neierlat să-l omit: Ion Acsan. Trec și peste această digresiune și mă apropiu de momentul decisiv: cum a fost acceptată ideea de a deveni studentă (trec că așa se spunea) la o școală de care nu auzisem niciodată, desi un arădean, pe care-l cunoșteam de la cenaclu, urma acolo cursurile încă din 1952; e vorba de Rusalin Mureșan, eu a cărui soră, Florica, fusesem colegă de clasă. Argumente contra acestei școli erau: 1. Nu este o facultate propriu-zisă (mie nu-mi prea păsa); 2. Bucureștii sînt orașul pierzaniei (pe mine, orașul mă atrăgea și îmi place și acum, este locul în care mă simt eu însămi). Argumente pro: 1. După doi ani, voi fi redactor și voi putea cîștiga o piine (ceea ce pe mine mă incînta: voi fi jună și de nimeni nu voi mai

depande!); 2. Școala oferă condiții foarte bune de trai, casă și masă excelente, plus o mică buxă, care se va mări dacă voi lua note bune (cum vremurile nu erau ușoare și în casă mai erau doi copii de crescut, sora și fratele-din a doua căsătorie a tatălui meu, cred că acest din urmă argument a prevalat). Deci, s-a hotărît să mă prezînt la examen. În caz că nu reușeam, aveam oricum locul asigurat la Cluj. Așa am intrat pe poarta cu tîndăfiri agățatori din Kiseleff 10, în clădirea unde aveam să petrec cea mai intensă perioadă a vieții mele (intensă, fără determinant, sau cu toate determinanțele posibile). La sfîrșitul primului an însă a fost înființată, după modelul Institutului Maxim Gorki, Institutul de literatură Mihail Eminescu. Atunci, am făcut ceea ce astăzi consider o greșală: în loc să trec mai departe în anul doi, să fiu numită în vreo redacție (începusem să colaborez la Steagul roșu și la Știința tineretului) și să continui apoi cursurile la fără frecvență, cum au procedat mulți dintre colegii mei, am trecut la efemerul Institut. De ce? Familia și în special tata nu se putea împăca cu gîndul că nu voi avea o „licență”. Școala de literatură, spre deosebire de Institut, nefiind echivalentă cu o facultate. Am acceptat imediat argumentul rațional, dar motivația intimă era cu totul alta. Cît mă doream eu de independentă, pur și simplu mi-a fost frică de viață. Rușine mie, dar așa a fost! Voiam să mai stau un pic „la școală”, să fiu ocoțită. Cu adevărat singură și „pe picioarele mele” am ajuns numai acum, la cincizeci de ani, și zău că nu mi-e ușor. Orice regret e acum inutil. Poate și în hotărîrea aceea a fost un destin, deși, sinceră să fiu, nu cred. Mi-am făcut-o, cum s-ar zice, cu mina mea.

Dacă ar fi urmat Științele juridice la Cluj ar fi devenit scriitoare? Categorie, nu. Ar fi fost asta o pierdere pentru literatura română? Mai rămîne de văzut. Ceea ce vreau să subliniez

este că, pentru foarte mulți tineri cu vocație dar care, din tot felul de motive, nu ar fi urmați Filologia ei ar fi fost împinși spre alte cariere, Școala de literatură a fost hotărîtoare. Jean-Paul Sartre face, în *Le motu familial*, care era Flaubert, considerații de mare profunzime și sagacitate despre caracterul difuz al „talentului” în pubertate și adolescență. Nimeni nu este „constituit” la șaisprezece-saptesprezece ani. Îndrănesc să afirm chiar că însuși Labiș, de departe cel mai înzestrat, dacă nu ajungea la șaisprezece ani în București, în contact cu scriitorii formați, cu marea literatură, fie ea și clandestină pe atunci, cu colegii care aveau aceleași preocupări, n-ar fi ajuns să fie tot numai cînt. Rămăs în Moldova lui, ar fi trăit mai mult și ar fi ajuns, mai molcom, la același rezultat? Nu cred. Era un talent de tip rimboudian. Și ce, se va replica, Rimbaud a fost la Școala de literatură?! Bineînțeles. La școala straniului și cogerialului său prieten mai mare, Paul Verlaine. Aproape toți marii scriitori s-au dezvoltat în contact cu alții, la fel de mari ori mai mici, dar cu preocupări comune. În grup. Numai cei ce fac parte din găști proferează împotriva ideii de grup în sine. E adevărat, cum am spus, orice grup este opresiv dar în același timp stimulat. Nu e locul să intru nici în teoretizări, nici în considerații de istorie literară. Saloanele din secolul XVII, gruparea romanticilor din jurul lui Victor Hugo, Junimea, cenacluul Zburătorul la noi, eafemelele cam peste tot au avut rolul de a-i aduna pe scriitorii localități. Acesta a fost și marele avantaj al Școlii de literatură: că am fost împreună. Și în tot acel timp, chiar dacă au existat prietenii pe grupuri și grupulele, n-au existat găști rivale și nici dumsămii personale. Bineînțeles, fiecare scrie și fiecare moare singur, dar citește și trăiește cu ceilalți. E bine ca scriitorii să se întâlnească, să fie împreună. Cenaclurile de azi răspund aceleiași tendințe.

Despre profesori voi scrie puțin. Amintirea cea mai frumoasă i-o port domnului Ion Oană, care ne-a dat minunate pilde de entuziasm patriotic în lecțiile de literatură română. Nu era puțin în acele vremuri! Amintirea cea mai — cum să-i zic? — umilitoare, și pe nedrept, mi-a lăsat-o Tudor Vianu. Nu mai știu dacă s-a întimplat la Institut sau la Școală, în orice caz, în vila albă. Mi-a rămas în schimb pe totdeauna întipărit în minte schimbul de replici de la colocviul de literatură universală: — L-ați citit pe Terențiu? — Da. — Dar pe Plaut? — Nu. — Promovat. Nu am fost niciodată mai rănită în mîndria mea intelectuală decît atunci. Nu numai că-l citisem pe Terențiu, dar și gîndisem asupra lui. Peste ani, Tita Chiper avea să găsească într-un anticariat exemplarul din Terențiu care aparținuse bibliotecii Școlii de literatură și notele mele marginale aveau s-o frapeze. Așa că eram pregătită să mă lansez într-un răspuns detaliat și poate chiar interesant. Nu doar faptul că m-a oprit m-a umilit, ci că m-a promovat după laconica mărturisire că nu-l citisem și pe Plaut. Întreg colocviul a decurs în felul descris. Nu știu dacă disprețuia instituția ca atare sau numai anul nostru, care, e adevărat, nu era atît de strălucit ca anul lui Labiș. Fapt este că atitudinea marelui profesor a dovedit că împotriva Școlii existau prejudecăți care ne cuprîndeau pe toți de-a valma într-o depreciere neîntemeiată.

A fost atmosfera din școala M. Eminescu mai dogmatică decît în alte instituții ale vremii? Nu, categoric nu. Am avut, cei mai mulți, șansa de a debuta foarte tineri, în jurul vîrstei de optsprezece ani (de aceea azi cînd aud vorbindu-se despre tinerii scriitori de treizeci și cinci de ani îmi vine să rîd, dar și să plîng). Scrierile noastre de atunci pot fi cercetate. S-ar constata că, lăsînd la o parte inerențele stîngăcii ale debutului și eventuala lipsă de talent a unor, care s-au și pierdut ne drîm după o pozițioară sau două publicitate, ele nu erau cu nimic mai schematic ori mai stîngiste decît ale altora. Bineînțeles, comparația trebuie să se facă

strict cu literatura care apărea în anii aceia, căci încă în 1956 a început o schimbare prin care s-a pregătit resurecția anilor 60. Dar mai ales, în evaluarea Școlii de literatură din anii 1952—1955 nu trebuie să se uite marea excepție care a fost Labiș. Oricite necazuri a îndurat el în timpul „anilor de ucenicie”, dar mai ales după aceea — dar cîți am fost scutiți de ele? — Labiș rămîne un produs al controverșatei instituției. Chiar dacă școala ar fi fiintat ani și ani de zile numai pentru a crea unui geniu de talia lui Labiș condițiile să se desfășoare și încă ea și-ar fi avut noima de a fi. Pe de altă parte, Labiș a creat în jurul lui o anumită atmosferă, de care am beneficiat cu toții. Permiteți-mi să mă explice pe scurt. Școala de literatură și-a avut „anexele” ei. Seminarul nr. V despre care pomenește Ion Grecea, adică restaurantul Kiseleff, a fost într-adevăr un seminar. Acolo sau în alte locuri (nu le voi spune localuri), prin intermediul lui Labiș, ne întâlneam cu scriitorii care se formaseră în trecut și care ne vorbeau despre marea literatură care nu se predă la cursuri. Printre aceștia 1-aș numi în primul rînd pe Mihai Dragomir. Îmi amintesc însă și de o scenă care s-ar putea să surprindă. Trebuie că ne aflam în restaurantul Gării, căci în memoria mea proușiană a rămas un amestec de fum de țigară și de locomotivă cu cărbuni, un grup destul de mare la o masă, invitați de Dan Deșliu, care ne-a recitat cîteva poezii ale sale cu totul diferite de *Lăzăr de la Rusca*. Faptul ne-a lăsat gînditori. A mai existat o „anexă” foarte importantă: anticariile. Mai ființau pe atunci anticarii particulari (o figură memorabilă e evocată de Constantin Toiu în *Galeria cu vîșă sălbatică*). Labiș a ajuns, poate prin Mihai Dragomir, în contact cu anticarii, cumpărînd sau împrumutînd cărți de mare valoare. Dar nu le ținea numai pentru el. Unor prietenii intimi probabil le împrumuta chiar prețioasele volume. Nouă, celorlalți — tuturor — ne dădea să copiem poezii. Am și acum, transcrise într-un uriaș registru, poeziile mele preferate din anii aceia, copiate după foi de caiete care circulau, difuzînd literatura în manuscris ca înainte de inventarea tiparului. Se află acolo poezii de Arghezi, Blaga și Bacovia. Apoi, Rimbaud, Verlaine și Valéry, în franceză. Traduceri din Esenin. Rilke și poezii persane. Sînt și cîteva poezii din Magda Isanos, care nu era interzisă, dar nu fusese reditată. În orice caz, nu am fost chiar atît de rupți de marea literatură cum se crede. Și mai exista un obicei frumos, nu știu dacă tineretului de azi îl mai păstrează: se recitau poezii. Atmosfera era saturată de literatură.

Dacă viața ar putea fi refăcută, în multe privințe aș proceda altfel, dar la Școala de literatură tot m-aș duce.

Anchetă realizată de
ELENA ȘTEFĂNESCU

Retinând istoria românilor

600 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești
a Munteniei a domnitorului Mircea cel Mare

MIHAI EMINESCU DESPRE MIRCEA CEL MARE

Este indeobște cunoscută pasiunea lui Eminescu pentru istoria românilor. Multe din creațiile sale literare izvorăsc din zestrea seculară de dănuire și devenire a poporului român pe aceste meleaguri strămoșești. Publicistica lui Eminescu, în special, este interferată la tot pasul de firul roșu al istoriei naționale, a gloriificat ca nimeni altul epoci istorice și personalități proeminente precum Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Matei Basarab, Tudor Vladimirescu, Cuza Vodă ș.a. Dintre toate și dintre toți, constatăm că cel mai mult a iubit Eminescu pe Mircea cel Mare și epoca sa.

Iată, spre exemplu, cum îl caracteriza gazetarul Eminescu pe marele voievod, în ziarul „Timpul” din februarie 1880: „Și ce strălucit într-adevăr, ce neamănat de mari sint reprezentanții din trecut ai neamului statelor române... Oare Mircea I, în cei 32 de ani, Ștefan cel Mare în cei 46 de ani al domniilor lor au avut o altă preocupare decât neatîrnarea țării?”

Mircea I — acest prototip luminos și al artei războinice și al celei diplomatice la români — n-a gândit toată viața lui decât la mântuirea neamului. La 1394 bate pe Baiazid Ilderim în memorabila luptă de la Rovine, păstrată în memoria întregii Peninsule Balcanice; la 1395 încheie tratat de alianță cu Ungaria; la 1396 ia parte la bătălia de la Nicopole; la 1398 bate el singur pe Baiazid lângă Dunăre; la 1406 își întinde mâna în Asia și scoate pe Musa ca pretendent în contra lui Soliman I, îl susține cu bani și arme și îl face împărat; la 1412 scoate un alt pretendent, pe Mustafa, în contra lui Mahomed I, ba chiar în anul morții sale, 1418, a ajutat cu bani și arme pe un sectorator mahomedan, a-

nume Mahmud Bedreddin, sperând succese politice din sciziuni religioase între turci.

O politică analogă a contrapunerii iscusite a puterilor creștine, a luptei directe cu turcii, au susținut Ștefan cel Mare.

Din atitudinea acestor doi Domni se explică cum țările noastre au putut să se închine puterii turcești, păstrându-și cu toate acestea întreaga lor suveranitate în lăuntru și-n afară, cum s-au putut să se introducă în tratate de supunere prohibițiunea pentru mahomedani de-a se așeza în țară, cum s-au răsfrint până chiar asupra umbrelor de fanarioți o rază din vechea neatîrnare, căci și aceștia îndrăzneau a se numi Domni din mila lui Dumnezeu, deși erau numiți și scosi prin firman, deși se știe că titlul Dei grația nu se cuvine decât numai suveranilor.”

Într-un alt articol, publicat în „Timpul” din 11 aprilie 1880, Eminescu observă raziile regimului politic al timpului său, și evocă drept sprijin al redresărilor necesare, umbra lui Mircea cel Mare: „Visul rău al domniei efemere, visul și mai rău al rătăcirii fanariote am voit să-l depărtăm de la căminele pustite ale patriei noastre; nu am voit însă ca sub nume schimbat, să se perpetueze același sistem, ba unul și mai rău, prin lipsa absolută de control. Nu ne gândim la noi, căci o generație întem abia și, ca generația de frunze a unui stejar secular, ne scuturăm cu toamna vieții noastre la pământ. Dar la arborul mareț și secular al României ne gândim, la acela în umbra cărui a trăit Mircea cel Bătrîn, și de acest trunchi străvechi se apropie securea a cărei coderiște o formează fiii vitregi ai acestei țări.”

Rememorând scene istorice din ședințele Adunărilor ad-hoc ale țărilor române — unde toată nația, de la opincă la vladică, votase pentru Unire — Eminescu releva în mai 1880: „Unanimita-

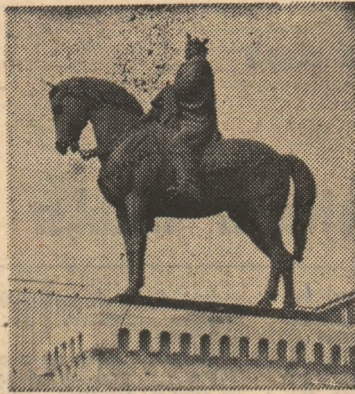
tea deputaților din cele mai deosebite clase votau c-o singură bătaie de inimă Unirea, contopirea țărilor într-un stat, România, invocând pentru susținerea drepturilor țărilor 'or, în mod egal, umbra Marelui Mircea și pe aceea a nebiruitului Ștefan Vodă.”

Sensibil la toate durerile poporului român, Eminescu notează cu tristețe la 14 noiembrie 1880: „Neamul nobil și drept care cutremura odinioară pământul la un semn a lui Mircea Basarab sărăcește, scade și moare.”

Dintr-o polemică a lui Eminescu, la 22 ianuarie 1881, cu cei din redacția celui alt mare cotidian al vremii, „Românul”, am reținut: „Mircea I a domnit de la 1386 la 1418, adică trezeci și doi de ani. În timpul său Casa Lancaster a ajuns pe tronul Angliei, au trăit Ioan Huss și Ieronim din Praga, au primit burgavul Friederich de Nürnberg marchionatul Brandenburg, s-a întemeiat actuala Casă imperială a Germaniei; s-au lăsat puterea turcilor în Europa; o vreme peste tot foarte tulburată și politicește și bisericicește, căci tot atunci au fost Conciliul de la Constanța; în zilele lui erau războaiele între Franța și Anglia, trei împărați își disputau sceptrul Germaniei și trei papi scaunul Sfințitului Petru, atunci trăia Tamerlan și Baiazid-Fulgerul, c-un cuvânt și Asia și Europa erau în foc.”

Din nou, la 6 februarie 1881, marele gazetar simte nevoia să-și aureoleze articolul cu efigia lui Mircea cel Mare; un articol politic, de atitudine: „Să admitem bunăoară că azi ar trăi Mircea I, având asupra lui toată răspunderea situației și toată onoarea succesului, dacă succes ar fi, și că ar fi a doua zi după fatala bătălie de la Nicopole: Domnul ar căuta calea grea și spinoasă pentru a-și mântui neamul și țara sa.”

Inghesuit între tri puteri con-

trării ele-nde ele, Ungaria, Polonia și Turcia, expus fără apărare veleităților de predominare a citortrele, veleități nu numai nedrepte, dar excludându-se una pe alta, vom vedea pe Domn ținând cu geloasă temere la o neatîrnare atât de bintuită din toate părțile, l-am vedea urmînd un sistem de șovăire propriu situației precare și încercînd să pară, partizan a citortrei vecini în același timp, pentru a câștiga bunăvoința și încrederea a tustrei. Acest sistem al contrapunerii reciproce și al neutralizării celor trei rivali putea să preserveze până la un grad oarecare țara de absorbirea de către unul din vecini, putea s-o țină deasupra apei oarecun, ca să nu se cufunde...”

Generația actuală nu prea pare a cuprinde în nici o parte a ei acel metal rar din care natura se-ndură a turna unor figuri ca aceea a lui Mircea I.”

Cu ocazia formării unui guvern național-liberal, sub domnia lui Carol I, Eminescu reamintește cititorilor ziarului „Timpul” de fostele veleități republicane ale liberalilor, convertiți acum la dinasticism. „Va fi interesant poate — spunea Eminescu la 4 mai 1881 — a compara fazele prin care a trecut un om de stat (sau un partid) pentru a ajunge de la un aprig antidinasticism la stadiul unui călduros susținător al ilustrei Case de Hohenzollern pe tronul lui Mircea cel Mare și al lui Ștefan cel Sfințit.”

Dovedind nu numai pasiune, dar și erudiție, Eminescu discută aspecte privind istoricul navigației pe Dunăre. Apelînd din nou la strămoși, Eminescu precizează că poporul român a avut contact cu Marea și cu Dunărea „în epoca sa eroică, în epoca de aur a unui Mircea, a unui Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare, Domni stăpînituri de la

munte și pînă la marea cea mare, cum se intitulau ei”. Articolul este datat: 6 noiembrie 1881.

Reținem încă o pătrunzătoare observație a lui Eminescu — vis-à-vis de perioada domniei lui Mircea cel Mare — făcută în gazeta „Timpul” din 12 martie 1882: „Timur-Lenk, adică Timur cel Schiop (războțezat de apuseni în Tamerlan), era contemporan cu Baiazid I și cu Mircea cel Mare. Se știe că biruința lui Timur la Angora asupra lui Baiazid a avut efectele cele mai bune pentru Țara Românească, căci în urma ei, Mircea pune și scoate pe tronul otomanilor la împărați după plac.”

Despre Monumente pentru istoria țării Făgărașului, elaborare științifică memorabilă a lui Nicolae Densușianu, marele gazetar Mihai Eminescu are numai cuvinte de laudă, în „Timpul”, din 1 aprilie 1882: „Mai mult decît interesant este studiul d-lui N. Densușianu. Zicem mai mult decît interesant pentru că documentele publicate rezolvă în mare parte chestiunea dreptului public al românilor de sub Coroana Habsburgilor. Pe cînd opinia maghiarilor era că poporul românesc n-ar fi avut în trecut nici libertate, nici nobilitate, nici drept propriu, dl. Densușianu citează un vraf de izvoare, dovedind că deja secolul al XIV-lea al lui Mircea cel Mare e plin dincolo de munți de Knezii et seniores Vlachales, de districte române, de veri nobiles, adevărați nobili, între care întîlnim chiar Basarabi, de posesiones valachales avînd veche și aprobată lege proprie, antiqvan et aprobatam legem districtuum valachalivm universarum, jus Wolachie, și autorități electivă din oameni onești și nobili, ut certos probas nobiliter viros ad id sufficientes inxtarum volochie eligant et adoptent. Ba chiar a innobila se chema boeronizare, a boieri. Din acest studiu se vede mai mult: identitatea instituțiilor române de pretutindenii, o unitate a poporului românesc, preexistența formațiunii statale dunărene, unitate ce cuprinde în unele priviri și pe românii de peste Dunăre.”

Citatele reproduce de noi au fost transcrise din volumele XI, XII, XIII ale monumentalelor Opere Eminescu.

STELIAN NEAGOE

Valori de azi

O lume în schimbare (II)

Concluzia este că, din înțînirea satului cu orașul, se naște o nouă lume, nu lipsită de dramatism și interogații (la nivelul indivizilor ce o compun), de pierderi și cîștiguri, de bufonadă și clovnerie. În această nouă umanitate, astfel constituită, își au loc învingătorii, cei care nu-și pun multe întrebări, au instincte bune și pierderi morale considerabile (Visarion Adam), învinșii, cei care girăți de întimplare alunecă în farsă (Filip Adam), dezrădăcinării (Ferendaru, Simion). Dar, dincolo de toate acestea, dorind și înțelegînd puterea în cele mai diferite moduri, Adamii și-au conservat vocația — aceea de întemeietori, avînd — ca oricare alții — un cronicar (Naum). De aici poate grija și interesul celorlalți față de acela, de ceea ce face și scrie. Pentru ca faptele lor să rămînă.

Explicită este polemica dusă — la nivelul narațiunii — cu o viziune acceptată unanim asupra vieții țărănești. Și, cel mai adesea, aceasta se duce prin intermediul lui Palaloga, pedagogul: „Veneam de la țară — spune el. Îi cunoșteam bine pe țărani. Cînd am venit la oraș eu n-am căutat țărani (s.n.). Nu m-am gândit la asta”. Și nu se poate să nu te ducă gîndul la prima propoziție a romanului „Marele singuratic”: „Un țaran dacă vine la București, tot țărani caută”. Replica dată e una în plan ideatic și are

ambția să se constituie ca o replică majoră în plan estetic. Pentru că, nici un moment, G. Bălăiță nu încearcă să se substituie sociologului și istoricului. El este și rămîne romancier, face roman, adică „o istorie a sufletului și rezistenței omului, a salvării și transformării lui”.

Într-o anchetă organizată de revista „Amfiteatru” (nr. 2, februarie 1981) pe tema „modelului tipologic rural”, relația sat — oraș în literatura noastră de azi, autorul dă un răspuns care completează fericit pe acela din 1976, dar care, în același timp, îl obligă în continuare. Într-un fel, era firesc. Acum exista cartea (o primă parte), adevăratul răspuns. Comentînd lateral solicitarea la care l-a supus redacția revistei „Amfiteatru”, George Bălăiță aprecia într-un „timbru” (neinclus în volumul din 1983): „Eu am un punct de vedere în chestiune și el se găsește în germen în Ucenicul neascultător, partea tipărită pînă acum. Urmează.” („România liberă” din 19 februarie 1981, p. 2). Chiar fragmentar, răspunsul (din carte) este convingător. Răspunzînd anchetei organizate de revista studentescă, autorul se exprima concis și ferm: „Ion și Moromete cer o replică pe măsură”. Adăugăm noi, urmează...

O înregistrăm ca atare, oprind-ne — în final — asupra scenei cu care se închide/deschide

„Ucenicul neascultător”. Naum, ucenicul cirtitor și Palaloga, „pedagogul în căutarea elevului ideal”, urcă muntele (image simbolică cu mare putere de sugestie, înscriindu-se în seria de simboluri de-rezonanță biblică: „Lumea este mare, naivă, mișunătoare, înțeleaptă, plină de adjective și viclenie”, spune autorul. Motivul călătoriei, aci prezent, ne aduce în minte cel puțin două lucruri: o călătorie cu căruța, în care doi oameni, Ilie Moromete și fiul său, Niculae, merg să înfrunte viața, orașul. În unul suspiciunea, neîncrederea pentru ceea ce va urma, în celălalt, cu calitatea de ucenic al vieții și cărtilor, o încredere oarbă în destinul său.

Apoi, aproape fără să vrem, ne gîndim la „călătoria” începută în 1964 de însuși George Bălăiță, în vîrstă atunci de douăzeci și nouă de ani, veșnic ucenic al vieții, tenace și cirtitor.

Și iată, de la acea „călătorie” începută atât de timid și fără rezultate spectaculoase la aceasta de acum, în primul rînd un gest de maturitate și împlinire. „Abia începe călătoria celor doi oameni. Să le urăm drum bun, o doamnă, răbdare (s.n.) și noroc pînă la capătul călătoriei lor lungi. Să-l urmăm îndeaproape, să încercăm să pătrundem rostul acestei ucenicii neascultătoare și măsura acestei pedagogii fără canoane. Să avem răbdare (s.n.)...”

„Ucenicul neascultător”, un roman în devenire, are șansa de a se constitui într-o „replică pe măsură” și de a convinge definitiv.

MIRCEA DINUTZ

Detectorul de inexactități

O rectificare în biografia lui V. Spiridonică

Poetul, prozatorul și memorialistul V. Spiridonică trece printr-un nemeritat con de umbră. Dicționarele, istoriile literare, antologiile îl evită cu strășnicie. Nu trebuie să se uite că acest autentic intelectual și autorul a trei cărți: *Oglinzi de vis. Călărași — Ialomița*, *Colecția „Pămîntul”, 1935, 56 p.; Mări de fum. Poe-me. Brașov, [Tipografia „Soimii Carpaților”], 1938, 75 p. (Colecția Front literar) și *Idoli cu mască. Povestiri și nuvele. [Iași], Editura Junimea, 1982, 168 pagini*, precum și redactorul revistei *Front literar* care a apărut la Brașov în intervalul 1936—1939, în paginile cărora au publicat aproape toți scriitorii tineri din perioada interbelică. Asupra activității literare, desfășurată pe durata unei jumătăți de secol, s-au pronunțat critici și istorici literari de mare prestigiu, care au analizat cu discernămint și simpatie creația lirică și epică a lui V. Spiridonică.*

În ce constă rectificarea privitoare la biografia lui V. Spiridonică? În cartea *Scriitorii români. Indreptar bibliografic*. [București, Atelierele Luceafărul S.A., 1938], p. 226, sus, precum și în Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea. Material românesc. Oameni și înfăptuiri*. București, Editura Cugetarea — Georgescu Delafras, [1940], p. 799, col. 1, sus, se menționează ca dată a naș-

terii scriitorului V. Spiridonică ziua de 13 august 1909, cînd, de fapt, corectă este ziua de 12 august 1909. Această rectificare o facem pe baza certificatului de naștere al poetului V. Spiridonică, existent în arhiva sa: *Republica Populară Română, Sfatul Popular al comunei Cristești, Starea Civilă, Certificat de naștere, Seria N. v. m. 972716. Numele — Spiridonică, Prenumele — Vasile, Sexul — Bărbătesc, Data nașterii: anul 1909 (una mie nouă sute nouă), luna august, ziua 12 (douăsprezece). Nașterea a fost trecută în registrul Stării Civile la nr. 193 din anul 1909, luna august, ziua 13. Părinții: numele tatălui — Spiridonică, prenumele tatălui — Gheorghe; numele mamei — Spiridonică, prenumele mamei — Heana; vîrsta tatălui — 26 ani; vîrsta mamei — 20 ani. Locul nașterii copilului: Localitatea Cristești, Raionul Pașcani. Eliberat astăzi 28 august 1958 cu nr. 620. Semnătura: indescifrabil.*

Din această copie a certificatului de naștere după registrul Stării Civile se poate constata confuzia ce a existat pînă acum între data exactă a nașterii lui Vasile Spiridonică și data consemnării acestei nașteri în registrul Stării Civile. Biograful ce va veni trebuie să țină seama de această rectificare.

NICOLAE SCURTU

ANTOLOGIA

cenaclului prin corespondență

Valeriu Butulescu

Un foarte activ poet, autor de aforisme și traducător din literatura poloneză este Valeriu Butulescu din Petroșani (a studiat la Academia de mine din Cracovia și la Universitatea din Lodz, iar în prezent lucrează ca translator în cadrul serviciului de protocol din Valea Jiului). Rezultatele cele mai bune le obține în aforistică — gen dificil, minat de riscul căderii în ridicol. Valeriu Butulescu evită acest risc, reușind la ironie, la paradox și, bineînțeles, la concizie!

AFORISME

- Pentru un mare ecou, ai nevoie de un mare obstacol.
- Și ce dacă m-au călcat în picioare? Vorba e că am aflat cit cîntărește fiecare.
- Ura față de muște se transformă uneori în simpatie față de păianjeni.
- Curcubeu. Superb arăta lumina în fața ei de descompunere.
- Dacă închizi ochii se face noapte. Dar e absurd să cauți și stele.
- Un tramvai deraiat se consideră independent.
- Au părăsit satul ca să poată cînta la oraș viața țaranului.
- La exterior era plin de viața ei interioară.
- Răcniți în surdina. Să nu treziți din somn leii adevărați.
- Idealistii au și ei o structură materialistă.
- După Descartes. Raționalizez, deci sint.
- Există o inerție stupidă a lucrurilor, care le menține în mișcare chiar dacă asupra lor acționează forțe logice potrivnice.
- Un munte se cutremură numai dacă e lovit de un alt munte.
- Fericire dublă. Un zgircit își numără banii în fața oglinzii.
- Viitorul unora se poate ghici ușor în cărți de vizită.
- Lăcomia dispăre în fața lucrurilor incomensurabile.
- Turnul din Pisa. Trebuie să te apleci ca să ajungi celebru.
- Pădurea. Eterna ședință a copacilor.
- Nici în gura lupului nu trebuie pierdută speranța.
- Teiul este inmiresmat. De aceea i se rup crengile.
- Încearcă să definești nimicul. Vei avea nevoie de multe cuvinte.
- Impresionant curajul bijutierului, care după ce-ți bagă aramă-n auz se mai și iscălește mărunț.
- Răutăcioșilor! Ați scris H₂O pe rezervorul de apă. Trei filologi au murit de sete.
- Fii stîncă. Imbrățișează-ți pămîntul și nu fi trist că papădia zboară.
- Vreau să văd un Pygmalion al sculpturii moderne.
- Subliniem cuvintele gata să cadă.
- Surprinzătoare este siguranța cu care unii oameni știu să ezite.
- Am fost și noi cîndva posteritate.
- Apa avansează, pietrele rămîn.
- De la Newton încoace, merele cad în mod științific.
- Mare noroc cu punctele de suspensie. Ele marchează locul în care autorii vor să fie spirituali.

● **MARINA BODOLICĂ**, Iași. V-ați făcut un stil din a enumera tipuri de cuvinte, gânduri, amintiri etc. (în poeme care chiar așa se numesc: Cuvinte, Gânduri, Amintiri etc.): „Cuvinte cu mînuși parfumate, frezate sau fardate, cuvinte tolnite lenes plesnind de bunăstare, cuvinte cu mustață și frac, cuvinte în opinci sau desculțe, cuvinte trudite și aspre, flămînde, bolnave, cuvinte-flori, nevinovate, pure, cuvinte galeșe sau cu privirea unei păsări de pradă” etc.

(Cuvinte)

Procedul în sine este viabil, dar dv. îl folosiți fără prea multă fantezie și din cauza aceasta poemele devin de la un moment dat plictisitoare. Ca să vă edificați, faceți o comparație între textul dv. și modul cum se referă la cuvinte Tudor Arghezi (în urmă cu șaiseci de ani!):

„Îmi venise, nu știu de ce, nevoia de a întări cuvintele și de a îngropa în fiecare din ele o alică de plumb, în jurul căreia să basculeze fix, ca figurile de celuloid (...) m-a posedat intenția de a imprumuta vorbelor in-susiri materiale, unele să supere pupila prin scinteceri, altele să fie pipăibile, dure sau mușcate și cu păr animal.”

● **DIANA BARBU**, Mineciu-Ungheni, Prahova. Recenzia consacrată volumului antologic „Patimile după Bacovia de Ovidiu Genaru este scrisă cu competență și într-un agreabil stil direct (deși nu lipsesc câteva formulări prețioase, pe care am să le elimin, cu consimțământul dv.). Va apărea, deci, peste câteva săptămîni la Antologie.”

● **DINU MATEI**, Sintana, Arad. Vă plac cuvintele răsunătoare, adică tocmai acelea respinse de sensibilitatea cititorului modern: „In această livadă A Veșniciei Mai este încă timp Pentru a planta Conjugarea verbului A fi La viitor.”

● **VIORICA TUDOR**, București. Versurile dv. sint ușor de ironizat.

din cauza a numeroase formulări naive:

„De ce îți tu neapărat să-mi spargi capul cu realitatea? De ce vrei să mă împămîntenești?”

„Lasă-mă să plutesc și înțelege că așa sint eu: aeriană”

Poezia modernă nu este compatibilă cu declarații atît de inabile.

● **MIRCEA TROȘAN**, Călan. Deși nu folosiți corect limba română, deși vă lipsește o minimă educație, aveți în scris o anumită febrilitate care atrage atenția cititorului. Din Peisaj

medieval, de pildă, se rețin citeva imagini:

„Pină și-n inimi singele e rece. E iarnă-n vară și toamnă-n primăvară”
„Pendulele nu bat sau bat prea des”
„Din stemă leul prea puternic rage”

Dar tot așa se rețin și greșelile de gramatică („ași” în loc de „aș”, „pentru căci” în loc de „pentru” etc.). Trebuie să vă ridicați prin cultură la înălțimea talentului dv.

● **VIOLETT**, Borea, Neamț. Am înțeles foarte bine (nu era nevoie să-mi explicați într-un post-scriptum) că în Imn „nebulilor” îi slăviți nu chiar pe nebuni, ci pe cei care trăiesc fantezist. Din nefericire, însă, portretul pe care îl faceți acestor romantici mai mult îi compromite decît îi reabilitează:

„Să mergi pe un virf de casă Și să chemi mișa la masă, Să bagi porcul în cuptor, Găina-n televizor, Soarelui să-i muști o rază, Cine dracu mai visează?”

Nu cumva este vorba, totuși, despre niște nebuni adevărați?

● **COPINA**, Lipova. Scurta povestire Nonconformism vă prezintă ca pe o ființă spirituală, din categoria celor care strălucesc în conversații, dar nu construiesc ceva serios în scris.

În altă ordine de idei, textul îmi displace și pentru că exprimă o mare aversiune la adresa bărbaților. Nu este fair-play. Noi, bărbații, vă glorificăm de mii de ani în tot ceea ce scriem...

ALEX. ȘTEFĂNESCU

În jurul anticipației

ALMANAHUL (II)

A apărut „Almanahul Anticipația 1987”, al revistei „Știință și Tehnică”, producindu-se astfel cel mai important eveniment SF al anului literar românesc. Cum seriam și în legătură cu almanahul de anul trecut, în cazul acestei importante publicații doar aparența este cea a unei culegeri de texte deconectate, în fapt fiind vorba despre o antologie multifuncțională, menită să ilustreze în mod convingător configurația și forțele actuale ale anticipației noastre. Ca urmare, în principal, a tenacității avizate manifestate de către ing. Ioan Albescu, redactorul șef al revistei „Știință și Tehnică”, almanahul a reușit de la an la an să restrîngă tot mai mult aria de manifestare a comercialului și a jurnalisticului superficial, în favoarea celei a culturalului și a artisticului. Remarcabilă este, de altfel, renunțarea aproape totală la comentariile inconsistente, zadarnice, capabile doar să împingă genul spre o postură de infantilitate literară. Mai cu seamă eseistica se află, în „Almanahul Anticipația 1987”, la un bun nivel. Citabile sint astfel „Emineșcu și anticipația științifică” de I.M. Ștefan (un eseu incitant și stilistic elegant, făcînd parte dintr-o lucrare de mai mare întindere), „Posibilul contact” de Cristian Tudor Popescu (text al unuia dintre cei mai promițători tineri autori ai „noului val”), „Sfîrșitul utopiei” de Sorin Antohi (eseu atrăgător, scris de către un autor a cărui informație este impresionantă; tînărul eseist promite ca în scurt timp să reușească o și mai convingătoare integrare a foarte multelor informații pe care le deține), „Un aisberg sub coama valului” de George Ceaușu (o prezentare, sub diferite raporturi, a „noului val” din literatura noastră SF), „La centenarul Viiiorei Eve” de Ion Hobana (în stilul cunoscu-

tei sale erudiții bine temperate), „Motiv literar clasice în versiune S.F.” de Cornel Robu (o reușită încercare de sinteză). Un text interesant pentru cine dorește să aibă o vedere de ansamblu asupra fenomenului SF de la noi, este cel semnat de Lucian Ionică: „Rezultatele chestionarului din Almanahul Anticipația 1986”.

Punctul vulnerabil al almanahului se află, previzibil, în textele care recenzează o seamă de antologii SF aparute în ultima vreme. Repetînd o mai veche greșală, redactorii „Anticipației 1987” nu au obținut colaborările unor critici de profesie, recurgînd la textele complementare ale unor autori de altminteri cu totul demni de respect. Este vorba despre recenzii sembrate de Sanda Radian (la „Avertisment pentru liniștea planetei”), H. Grămeșcu (la „Nici un zeu în Cosmos”) și Dumitru A. Doman

(la „O planetă numită anticipație”). Sint texte pe care le-aș numi „atavice” (pentru că exprimă vechea, cu totul depășită idee că literatura SF trebuie prezentată — pentru „neînțîiași” — în ambalajul unor amabile mistificări favorizante).

O mențiune specială pentru textele de informare bibliografică semnate de Mihai Bădescu („Propunere pentru o bibliotecă S.F. ideală”) și Ion Doru Brana („Mic ghid bibliografic pentru amatorii de călătorii în timp și paradoxuri temporale”), doi buni cunoscători ai anticipației europene și americane.

Un alt merit evident al almanahului constă în prezentarea unor traduceri impecabile, datorate unor autori care au atins nivelul profesionalismului.

VOICU BUGARIU

Cronica literară în linii frînte de LINU

George Țârnea, Cartea Clara, poeme, Editura „Cartea Românească”, 1986.

George Țârnea dispune de variate mijloace artistice pentru a face ca poeziile sale să pătrundă în rîndurile marelui public.

Tabela de marcaj

Cucurigu gagu!

Cucurigu gagu, miercuri ne vedem în Ghencea! Iar încep preliminarul, iar formule de echipă, iar speranță (cit cu-prinde!), iar și iar și iar, în taină, gîndul c-o să reușim cu naționala mai mult decît cu echipele de club. Vin, întii, austriecii, muzicienii din tată-n fiu, cu Polster vioara-ntii și cu Weber, Brauner și Messlender pe fund, la contrabași. Echipă tînără, de cocoșei țanțoși, care visează să valseze pe sub nasul lui Bumbescu, neștiindu-l capelmaistru și specialist în pițicato, pe virfurile adverse. Săraccii de ei și mai ales de portarul Lindenberger, care-o să facă audiența la duetul nostru Cămătaru — Pițurcă și, cînd o să-i vadă venind așa, mari, peste el, o să creadă că sint Omul și Caraimanul! Și cînd s-o porni morișca stelistă pe pase, ai lui Schachner or să ametească mai abitir ca-n roata din Prater și tocmai atunci o să-nceapă și Lăcătuș să-i înșire ca ochiurile pe andrele. Zău, nu știu cum să vă spun, dar de cînd cu Jenei lingă Lucescu și cu naționala stelistă, sint un optimism robust care ne ia-n spinare și ne duce la Turneul final cu o revanșă plătită spaniolilor, încă din

grupă! N-ar trebui să fiu așa de sigur de mine și de ai noștri, și pentru că în campionat e totul alandala și pentru că „testul norvegian” ne-a găsit cam anemici la rezistența generală. Și-apoi, știți povestea: a fost odată ca niciodată un moș și-o babă. Moșul avea un cocoș și baba avea o cocoasă. Îi avem și noi pe Mateuș, care se ține jucător mare în ultima vreme, deși la Oslo a fost mai-marele ratărilor, iar Corvinul său de-acasă l-a pupat mina nașului Halagian. Mi-e teamă cu Mateuș și, după mine, n-ar avea loc nici în naționala de pitici, deși le-ar fi pe potrivă! Dar, asta e! Antrenorii fac echipa, nu ziaristii și dacă nu era Mateuș, erau Gabor sau Klein sau alte nume consacrate sub furnale. Pină și cu ei o să invingem, însă, miercuri, că dau 2-0 cu ochii închiși, dacă nu cumva Pițurcă o să-i facă terță dinamovistului Rodion. 2-0 am zis, deci, și ne vedem miercuri în Ghencea, unde fotbalul nostru, care dormitează în campionat, trebuie să se trezească. Cucurigu gagu!

HORIA ALEXANDRESCU

„ADELA”: o încercare a puterilor*)

Imaculata aventură a bărbatului din romanul lui Ibrăileanu echivalează cu o „încercare a puterilor”: Codrescu vrea să știe dacă, la patruzeci de ani, mai poate trezi iubirea femeii și, deopotrivă, dacă e îndestul de puternic pentru a-i rezista. Nu femeia ca atare îl interesează în primul rând, ci posibilitățile proprii de atracție și abținere. Declanșează uraganul numai ca să verifice trănicia locuinței. Cine ar fi aflat de vitejia lui Hercule de n-ar fi existat Leul din Nemeea, Taurul lui Poseidon, păsările simfaliene, mistrețul din Erimant și toate celelalte primejdii pe care eroul le biruie? Nimeni, nici chiar Hercule însuși! Măsura fiecăruia e în sine, zace ascunsă în cine știe care ungher, de unde doar împrejurările deosebite, momentele când flinta e amenințată, silită să aleagă, o scot la lumină. Nimeni nu se naște infailibil ori cu conștiința limitelor. Și una și cealaltă se dobândesc, sint rodul experienței, nu condițiile ei. Departe de a-și pierde valoarea de definiție, încercările mitice au suferit în istoria romanului un proces de unificare, contopindu-se într-una singură, revelatoare pe cât fuseseră celelalte laolaltă, o încercare a încercărilor. Leul și păsările și taurul și mistrețul, prin care luase Hercule cunoștință de sine, s-au contopit într-una, care este femeia.

Privit sub un asemenea unghi, romanul lui Ibrăileanu consfințește o victorie a eroului, care are puterea de a rezista până la capăt atracției feminității. Codrescu nu ne mai pare atunci un „apatitic”, ci — are dreptate Paul Georgescu — „un om de voință, fiindcă știe să se oprească la limita pe care și-a hotărât-o”. Își propune să nu se îndrăgostească de Adela („Nu, nu! Nu iubesc și nu vreau să iubesc pe Adela”) și, cum faptul se petrece așa-zicând împotriva voinței sale, reușește totuși să nu-și declare sentimentele. Se chinuie, face eforturi disperate ca să reziste tentației, refuză să ceară ceea ce dorește cu sălbăticie și, în cele din urmă, învinge. Numai o voință iesită din obișnuit putea face față unei asemenea încercări. Ca să nu se lase furat de cîntecul sirenelor, Ulise se leagă de catarg, dar nu-și infundă urechile cu ceară. Vrea să audă cutremurătoarea lor melodie, să se pătrundă de frumusețea ei, să-și simtă ființa întreagă vibrând la o chemare așa de puternică. Nu altul e, în fond, comportamentul doctorului. Ar putea foarte bine să plece din Bălătești, să fugă din calea „primejdiei”. Dar preferă să rămână, pentru a simți întreaga atracția feminității și a-și spori prin rezistența la fața locului proporțiile izbuzii: „Singura salvare, încă posibilă, ar fi absența. Napoleon, un om destul de priceput în strategie și care nu obișnuia să fugă nici din fața coaliției lumii întregi, spunea că victoria cea mai sigură în amor este fuga. Dar n-ai să fugi!... O să-ți învenezi un milion de argumente, unul mai ipocrit decât altul și mai sofisticat.” Precum Ulise, cvadragenarul doctor se leagă zdravăn de catarg, de catargul rațiunii proprii, și această înlăturare îl „salvează”.

Este o biruință obținută prin tăcere. Codrescu refuză să vorbească, să vorbească deschis despre ceea ce simte. Discuțiile cu Adela, consemnate în jurnal, se poartă în jurul oricărei chestiuni, afară de aceea a

sentimentelor pentru tinăra femeie. Replicile au un substrat erotic, însă nivelul aluziilor nu e depășit niciodată. Doctorul preferă ambiguitatea, se mulțumește să-i sugereze, vag și neconcludent, femeii gândurile ce-l bintuie ori să deducă, prin complicate raționamente, sentimentele acesteia. Mai mult, ignoră sistematic repetatele invitații la spovedanie, ca și întrebările destul de clare și precise ale Adelei, angajându-se în dezbateri de subiecte revelatoare abia dacă prin reflex. Un singur cuvânt ar limpezi raporturile celor doi. Un cuvânt — și chinurile de care se plinge în filele jurnalului ar înceta. Însă nu-l pronunță. Rosteste în schimb altele, nici acelea prea numeroase, încercînd să compenseze sărăcia prin repetiție.

Subiectul predilect este propria bătrînețe: „Aseară, nu știu pentru ce, am început să-i fac Adelei declarații că sint bătrîn.”; „Continuu să-i amintesc de tinerețea pierdută.”; „I-am arătat o fotografie de cînd aveam douăzeci de ani...” etc., etc. E, desigur, exagerată insistența cu care revine asupra acestei teme. Să băgăm de seamă că e abia la mijlocul vieții, într-un moment de maximă înflorire a puterilor, cînd nimic nu l-ar îndreptăți să-și proclame declinul biologic. Obsesia bătrîneții se manifestă la el prea devreme, înainte ca primele semne ale degradării fizice să apară. Și ce e atunci mai firesc decît ca femeia să o găsească nepotrivită, să o taxeze drept cochetărie și să-l contrazică, promițînd să-l dovedească altădată că n-are dreptate? Strategie? Indiscutabil că e și asta. Codrescu vrea să fie contrazis, abia așteaptă să fie contrazis, are nevoie de contrazicere, care reprezintă în ochii săi un argument al faptului că e socotit demn de a fi iubit. Tinerețea e, obișnuit, vîrsta ce inspiră dragostea și, dacă aparținerea la ea nu îi e refuzată, înseamnă că și-a păstrat intactă posibilitățile de seducție. Doctorul are mistică potrivirii biologice, nu îndrăznește să contrarieze natura, convins că, în cele din urmă, aceasta se răzbumă. Cele două decenii care-l despart de femeie îl sperie: „...i-am spus, forțînd puțin autobiografia, că peste zece ani am să fiu un moșneag. «Și eu am să fiu bătrînă atunci», și tonul ei parcă ar fi restabilit o complicitate.” Dar Codrescu nu poate fi înșelat. El știe că „peste zece ani, ea are să aibă treizeci de ani!...”, și acest amănunt nu-i iese nici o clipă din minte. Un alt doctor, mai vîrstnic, doctorul Pascal al lui Zola, poate să uite nepotrivirea și să se căsătorească, totuși, cu mult mai tinăra Clotilde. Pascal trăiește clipa, iubește și se lasă iubit cu disperata frenezie ce vestește bătrînețea, nepăsător la consecințe. Extazul erotic îl înalță deasupra propriei vîrste. Memoria Codrescului e, în schimb, fabuloasă, împropătîndu-i fără încetare pericolul și împiedicîndu-l să se manifeste. Un ceas măcar să uite prăpastia biologică ce se adîncește cu fiecare clipă ce trece și el ar trăi, probabil, beția doctorului Pascal. Or, tocmai uitarea îi e sistematic refuzată, memoria acționînd ca un neadormit inger păzitor.

Să urmărim însă continuarea scenei. Adela îl contrazice, adăugînd că-i va dovedi cu alt prilej netemeinicia gîndului bătrîneții. Dacă lăsăm deoparte ami-

Redacția revistei „Viața Românească”

narea etalării argumentelor („O, femeie — remarcă just Codrescu — are un singur mijloc de a dovedi unui bărbat acest adevăr!”), doctorul ar trebui să se declare mulțumit de răspuns. Îi oferă, în fond, ceea ce așteptase: negarea nepotrivirii. Numal că el abandonează prea mîgulițor argument, satisfacția de a fi combătut fiind umbrată de aminarea formulării dovezilor: „Cum are să-mi dovedească și de ce altă dată?” Il irită pînă și promisiunea Adelei de a-l convinge că n-are dreptate: „Și pentru ce vrea să-mi probeze că nu sint bătrîn? (...) Pentru ce?” Ideea incompatibilității îi e prea scumpă ca să o vadă spulberată printr-o eventuală demonstrație. Curios e că printre posibilele motive ale femeii („Consolare? Delicatețe de sentiment? Zădăreală?”) nu așează tocmai iubirea. Ar fi greu de presupus că nu întrevede și această posibilitate, cînd numai la ea se gîndește.

Agasată de stridentă reluare a motivului bătrîneții, Adela nu mai rezistă și formulează întrebarea capitală: „Azi m-a întrebât cu asprime pentru ce țin așa de mult s-o conving că sint bătrîn.” Doctorul se bucură, întrevăzînd o nouă confirmare a interesului pe care i-l poartă femeia, însă ocolește răspunsul. Iar eschiva nu e întimplătoare. Redactînd însemnarea din jurnal, va relua întrebarea („Pentru ce fac acest lucru?”), fără a ajunge la o explicație convenabilă. Simte și el că insistența cu care pomeneste de bătrînețe, devenită un soi de refren al convorbirilor, e suspectă, că motivele pe care și le invocă sint subrețide și că trebuie să existe un altul, care deocamdată îi scapă și care-și are rădăcina în subzolurile conștiinței: „Ce se petrece sub conștiința mea?”

Intr-adevăr, ce se petrece? Explicațiile în a căror plasă se incurcă sint trase, toate, din planul conștiinței. Nu ne mirăm dar că între ele nu figurează și cea mai ispititoare: că insistența declarare a bătrîneții e un mod de îndepărtare a femeii. Nu numai că își impune să nu cedeze, însă — nesigur de propria rezistență — se străduiește să-i inoculeze Adelei gîndul nepotrivirii. În obscurul efort de apărare a liniștii sale amenințate, vrea să-și facă un aliat din chiar aceea care i-o tulbură. Buzuindu-se doar pe sine, n-ar face față încercării. De aceea își concentrează eforturile în direcția convertirii Adelei la crezul incompatibilității. Bătrînețea e primul argument aruncat în joc. Nici el nu-l ia de tot în serios, nici Adela. Rostul lui e însă incontestabil: îi sugerează femeii și își justifică sieși renunțarea. Pentru că renunțarea are trebuință de un motiv cit de cit plauzibil. Doctorul e, totuși, un spirit raționalist și științific, nu poate accepta decît concluziile trase firesc din premise. Iar dacă Adela îi spulberă punctul de sprijin, avertizîndu-l că-i va proba șubrezenta lui, Codrescu intră în panică, începe să caute în toate părțile alte și alte argumente, inventează obstacole menite a-i susține ideea fixă. Se amăgește cu gîndul nesigurantei în privința sentimentelor văduvei, își impune să creadă că nici el nu o iubește, dar și aceste piedici improvizate cad una după alta. Cînd realizează, coroborînd gesturile și replicile, priviri și tăceri, că dragostea femeii e neîndoielnică și cînd, în fine, abia se abține să nu-și mărturisească deschis pasiunea („Si dacă mai adăugăm că «mi-e dragă tare»... spovedania era completă.”), cînd, așadar, și aceste ultime opreliști își pierd consistența, nimic nu pare să mai stea în calea iubirii. Mai că am fi dispuși a crede că personajul și-a epuizat toate posibilitățile de îndepărtare, că imaginația sa e incapabilă să mai producă stavile demne de luat în considerare și că vom asista la supunerea lui, complet și definitiv, dinaintea atrăgătoare feminități.

Nu-l cunoaștem însă resursele! Acum, cînd lucrurile par să se fi clarificat, cel puțin din punctul său de vedere, și ne pregătăm să fim martorii unei capitulări, Codrescu introduce în scenă argumentul cel mai puternic: „Tot ce se realizează se impuținează și trivializează. Relațiile prietenești trivializează prietenia, ritualul — religia, poemul — poezia, creația — gîndul lui Dumnezeu și, tot așa, relațiile amorului trivializează iubirea”. Realitățile nu se ridică niciodată la pura frumusețe a conceptelor; fenomenul este o vulgarizare a esenței. A crede că poți contempla ideile în intrupările lor fenomenale înseamnă a te mulțumi cu versiunile palide și impure ale acestora. Iubirea pentru Adela e prea nobilă pentru a fi înjosită prin realizare („Adela este o iluzie paradisiacă și nu trebuie să devină o realitate.”). Supunerea la natură echivalează cu o trădare a culturii. „Geniul speciei” trebuie, de aceea, înșelat, mistificat, deturnat de la scopurile firești.

Sacrificarea naturii pe altarul culturii nu e, bineînțeles, o operație lesnicioasă. Pasiunea organicului e devastatoare și numai o putere enormă îi poate ține piept. Amploarea dificultăților nu-i e străină doctorului, care simte, în clipele cînd consemnează în jurnal, vocea sensualității: „Dar mărturisește că te arde un fier roșu prin inimă acum, cînd ți-o imaginezi dormind în dezordinea pinzelor albe!”. Asceza pe care și-o impune nu e departe de a marilor credincioși, hotărîți să renunțe la pornirile lumesti pentru a se împărtăși din lumina absolută a dumnezeirii, ale căror visuri sint populate cu „diabolice” ispite, în stare să infierbinte nu doar mintea, dar și trupul cel mai cuminte; a căror imaginație zămislește fără încetare femeii ademenitoare și mincăruri de fruct; pentru care nu există mai clară probă de stăpînire de sine decît biruirea dorințelor în chiar prezența obiectelor ce le provoacă. Infierbîntată, imaginația personajului o conștețe pe Adela în cele mai tentante ipostaze, un amănunt oarecare — ridicarea rochiei cu două degete deasupra botinei — îi dă ameteți, universul însuși e perceput ca emanînd effluviu de feminitate. Aidoma unui sfînt aruncat într-o casă de perdiție, Codrescu trăiește într-un univers erotizat. Chinurile sale reprezintă prețul salvării, îi netezesc drumul spre contemplarea esențelor. Ignorîndu-și sentimentele și trupul, apără ideea iubirii de eventuala degradare, sacrifică — pe altarul esențelor — impurul fenomen. „Omul înebunit de ființa” Adelei își impune să iubească doar „forma ei ideală și sufletul”. Lipsit de alte justificări convenabile, doctorul recurge la ajutorul filozofiei, cu al cărei sprijin clădește în juru-i un zid de apărare, ale cărui creste se pierd în țărîl.

Argumentul de ultimă instanță are însă două tăisuri: apără, dar și trădează; adăpostește, însă parcă spre a spori vulnerabilitatea. Faptul că renunțarea e integrată unei ordini superioare nu înseamnă și că ea devine astfel mai suportabilă. Dimpotrivă. Orice interdicție generează dorința în virtutea legii „fructului oprit”. Adela e cu atît mai rivnită cu cît e mai inaccesibilă. Intangibilitatea o „unicizează”, o ridică deasupra tuturor celorlalte femei, sporindu-i atracția: „Fără tot acest «fum», fără toate aceste suprastructuri, care unei filozofii simple și simpliste i se par excreșcențe prisoselnice, prejudicâți înlăturabile, Adela nu ar fi pentru tine o femeie de o specie unică, reprezentată numai prin ea — nu ar fi Adela.” Doctorul ar putea exclama, precum Pavese: și mai trist decît pierderea idealurilor e împlinirea lor!

AL. DOBRESCU

(Va urma)

*) Fragment din eseu Ibrăileanu.

Casa din Fundacul Buzdugan

IMPORTANT!

La Sala Dalles este deschisă o amplă Expoziție de artă plastică dedicată Anului Internațional al Păcii.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA:
București, Piața Scintei, Tel. 17
50 10, 17 50 20. Abonamentele se fac
la oficiile poștale și difuzorii din

întreprinderi și instituții — Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Scintei” clienților din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFIATELIA” — Sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 prstlr București, Calea Griviței nr. 64-66